

TARTU ÜLIKOOL
HUMANITAARTEADUSTE JA KUNSTIDE VALDKOND
EESTI JA ÜLDKEELETEADUSE INSTITUUT

Anna Semenas

EESTI KEELE KUI TEISE KEELE ÕPETAMINE LASTEAIAS:
KEELEKÜMBLUSE JA PILOOTPROJEKTI “PROFESSIONAALNE
EESTI KEELE ÕPETAJA VENE ÕPPEKEELEGA RÜHMAS”
VÕRDLUS

Bakalaureusetöö

Juhendaja kaasprofessor Mare Kitsnik

Tartu 2022

Sisukord

Sissejuhatus	5
1. Lapse esimese ja teise keele omandamine	8
2. Keelekümbluse taust ja põhimõtted	11
2.1. Keelekümbluse ajalugu	11
2.2. Keelekümblusmetoodika	13
2.2.1. Keelekümblusmetoodika üldpõhimõtted	13
2.2.2. Keelekümblusmetoodika lasteaias	15
2.3. Keelekümblusõpilaste areng.....	16
3. Pilootprojekti “Professionaalne eesti keele õpetaja vene õppekeele rühmas” taust ja põhimõtted.....	18
4. Uurimismaterjal ja uurimismeetod.....	21
5. Uurimistulemused	23
5.1. Keelekümblusprogrammi ja pilootprojekti “Professionaalne eestikeelne õpetaja vene õppekeele rühmas” õpetajate arvamuste võrdlus.....	24
Tabel 1. Õpetajate taust.....	24
Tabel 2. Õppetegevused	27
Tabel 3. Õppematerjalid, -meetodid ja -põhimõtted	30
Tabel 4. Koostöö	34
Tabel 5. Keelekasutus. Probleemid ja edusammud.....	37
Tabel 6. Keelekümbluse ja pilootprojekti võrdlus	41
5.1.1. Keelekümblusprogrammi ja pilootprojekti “Professionaalne eestikeelne õpetaja vene õppekeele rühmas” õpetajate arvamuste kokkuvõtlik võrdlus.....	45
5.2. Keelekümblusprogrammi ja pilootprojekti “Professionaalne eestikeelne õpetaja vene õppekeele rühmas” tunnivaatluste võrdlus	49

Tabel 7. Hommikuring	49
Tabel 8. Hommikuvõimlemine	55
Tabel 9. Hommikusöök.....	57
Tabel 10. Õppetegevus 1.....	61
Tabel 11. Õppetegevus 2.....	66
5.2.1. Keelekümblusprogrammi ja pilootprojekti “Professionaalne eestikeelne õpetaja vene õppekeelega rühmas” tunnivaatluste kokkuvõtlik võrdlus	71
6. Kokkuvõte.....	74
Summary	78
Kasutatud kirjandus.....	81
Veebiallikad	83
Lisa 1. Õppealajuhataja intervjuu küsimused	84
Lisa 2. Õpetajate intervjuu küsimused.....	85
Lisa 3. Tunnivaatlusleht.....	87

Autorsuse kinnitus

Kinnitan, et olen käesoleva lõputöö ise kirjutanud ning toonud korrektselt välja teiste autorite panuse. Töö on kirjutatud lähtudes Tartu Ülikooli eesti ja üldkeeleteaduse instituudi lõputöö nõuetest ning on kooskõlas heade akadeemiliste tavadega.

Anna Semenas

Sissejuhatus

Tänapäevases maailmas on mitmekeelsus väga loomulik ja vajalik. Mida varem lapsele teist keelt õpetada, seda paremad on tulemused, sest väike laps omandab keelt läbi mängu ja praktilise tegevuse stressivabalt ning tõhusalt.

Eestis peavad vene õppekeelega alusharidusasutused tagama lastele eesti keele õppe alates kolmandast eluaastast (Koolieelse...). Lasteaedades rakendatakse kahte levinumat eesti keele kui teise keele õppeviisi: keelekümblust ja õppimist pilootprojekti “Professionaalne eesti keele õpetaja vene õppekeelega rühmas” järgi.

Keelekümbustusprogramm tegutseb Eesti lasteaedades juba üle kahekümne aasta. See põhineb väljatöötatud süsteemil ja metoodikal, mille abil on saavutatud häid tulemusi ning mis on saanud väga head tagasisidet nii lapsevanematelt kui ka õpetajatelt. (Keelekümbustus)

Pilootprojekt “Professionaalne eestikeelne õpetaja vene õppekeelega rühmas” on kasutusel alates 2018. aastast. Selle projekti raames on lasteaiarühmadesse, kus töötab venekeelne õpetaja lisatud eestikeelne õpetaja. Venekeelne õpetaja räägib lastega vene keeles ning eestikeelne õpetaja eesti keeles. Projekti eesmärk on parandada laste eesti keele oskust ning töötada välja teaduspõhine süsteem eesti keele kui teise keele õpetamiseks lasteaias. (Projekt)

Bakalaureusetöö autor on alates 2021. aastast töötanud ühes Ida-Virumaa lasteaias pilootprojekti “Professionaalne eestikeelne õpetaja vene õppekeelega rühmas” eesti keele õpetajana. See lasteaed rakendab nii keelekümbustusprogrammi kui ka pilootprojekti. Nähes kõrvuti kahte õpetamismeetodit, tekkis huvi uurida täpsemalt nende kahe programmi sarnasusi ja erinevusi.

Keelekümbustusprogramm on tegutsenud palju kauem ja seda on rohkem uuritud. Põhjalikult on keelekümblust ja selle mõju uurinud Ülle Rannut, kellelt on sel teemal ilmunud mitmeid teadusartikleid ja õppematerjale õpetajatele (Rannut 2000; Rannut 2003). Eesti keelekümbluste alusepanija Peeter Mehisto on sellel teemal kirjutanud doktoritöö (Mehisto 2011) ja olnud mitmete käsiraamatute kaasautor (Mehisto jt 2010).

Samuti pakub keelekümbelse uurimine palju huvi üliõpilastele ning sellel teemal on kaitstud palju bakalaureuse- ja magistritööid (nt Platonova 2013; Samulina 2021).

Projekt “Professionaalne eestikeelne õpetaja vene õppekeele rühmas” on tegutsenud lühemat aega ja selle kohta on vähe uurimusi. Käesoleva bakalaureusetöö autori teadaolevalt ei ole varasemalt tehtud keelekümbelse programmi ja pilootprojekti “Professionaalne eestikeelne õpetaja vene õppekeele rühmas” võrdlevaid uuringuid.

Bakalaureusetöö eesmärk on selgitada välja keelekümbelse ja pilootprojekti “Professionaalne eestikeelne õpetaja vene õppekeele rühmas” peamised sarnasused ja erinevused ühe lasteaia näitel. Bakalaureusetöö eesmärgist lähtuvalt on püstitatud järgmised uurimisküsimused:

1. Mille poolest sarnanevad ja mille poolest erinevad keelekümbelse programmis ja pilootprojekti “Professionaalne eesti keele õpetaja vene õppekeele rühmas” kasutatavad õppetegevused?
2. Mille poolest sarnanevad ja mille poolest erinevad keelekümbelse programmi ja pilootprojekti “Professionaalne eesti keele õpetaja vene õppekeele rühmas” õpetajate taust ja arvamused oma töö kohta?
3. Mille poolest sarnaneb ja mille poolest erineb keelekümbelse programmis ja pilootprojekti “Professionaalne eesti keele õpetaja vene õppekeele rühmas” osalevate laste eesti keele kasutamine?

Käesoleva töö autor uuris oma töös ühe lasteaia kolme keelekümbelse rühma ja kolme pilootprojekti rühma. Iga rühma eestikeelse õpetajaga ja lasteaia õppealajuhatajaga viidi läbi struktureeritud intervjuud, milles esitati küsimusi õpetajate tausta, õppetegevuste, õppematerjalide, -meetodite ja -põhimõtete, koostöö, laste eesti keele kasutuse probleemide ja edusammude ning keelekümbelse ja pilootprogrammi võrdluse kohta. Lisaks viidi nende õpetajate rühmades läbi tunnivaatlused. Vaatlustes fikseeriti õpetaja ja õpilaste tegevused hommikuringi, hommikusöögi, hommikuvõimlemise ja õppetegevuste ajal. Intervjuude ja tunnivaatluste käigus kogutud andmed sisestati võrdlustabelitesse ning toodi välja kõik sarnasused ja erinevused keelekümbelse rühmade ja pilootprogrammi rühmade vahel.

Bakalaureusetöö koosneb sissejuhatusest, teooriast, uurimisosast ja kokkuvõttest. Teooriaosas tutvustatakse lühidalt laste esimese ja teise keele omandamise põhimõtteid ning keelekümblusmetoodika ja pilootprojekti “Professionaalne eesti keele õpetaja vene õppekeele rühmas” põhimõtteid. Uurimisosas esitatakse intervjuude ja tegevuste vaatluste kokkuvõtted ning nende võrdlev analüüs.

1. Lapse esimese ja teise keele omandamine

Kõik inimesed oskavad vähemalt üht keelt, mille nad on omandanud väikelapsena keelekeskkonnas elades oma vanematelt ja teistelt enda ümber seda keelt kõnelejatelt. Seda keelt nimetatakse emakeeleks (ingl *mother tongue*) ehk esimeseks keeleks (ingl *first language*). Esimese keele omandavad lapsed suures osas alateadlikult analoogia põhjal ilma teadliku õppimiseta (Krashen 1982). Tavaliselt oskavad inimesed peale emakeele veel mõnda keelt, mille nad on omandanud esimesest keelest hiljem. Selliseid keeli nimetatakse tavaliselt teiseks keeleks (ingl *second language*) olenemata sellest mitmendana need peale esimest keelt tegelikult omandatud on. Varem eristati sageli teist keelt ja võõrkeelt (ingl *foreign language*). Võõrkeeleks peeti sel juhul keelt, mida õpitakse ja omandatakse väljaspool keelekeskkonda, näiteks kui Eestis elav inimene õpib hiina keelt. Teiseks keeleks nimetati aga keelt, mida õpitakse ja omandatakse keelekeskkonnas, näiteks kui mitte-eesti emakeelega inimesed, omandavad Eestis elades eesti keelt. Sageli tänapäeval ei eristata enam võõrkeelt ja teist keelt, sest internet aitab luua keelekeskkonna igal pool ning keeleomandamine toimub suures osas samasuguste protsesside kaudu. (Eslon jt 2021: 15)

Seda, kuidas lapsed omandavad esimest keelt on palju uuritud. Tänapäeval seletatakse seda põhiliselt kasutus põhise lähenemise (ingl *usage-based approach*) järgi (Tomasello 2003; Vihman 2018). Väikelapse keeleõpe käib koos üldise kognitiivse arenguga, maailma tundmaõppimisega, sellega kohanemise ja mänguga (Vihman 2019). See protsess tundub kõrvaltvaatajale kiire ja kerge, eriti võrreldes täiskasvanu teise keele õppimisega. Samas ei õpi ka laps esimest keelt ilma pingutuseta ja ka selleks kulub aega. Lapse esimese keele omandamist kiirendab siiski see, et ta viib pidevalt keelekeskkonnas, kuuleb pidevalt enda ümber keelt, temaga räägitakse ja ta saab ka ise proovida rääkida. (Rannut 2003) Lapsed on väga motiveeritud esimest keelt õppima, sest nad tahavad olla nagu teised inimesed nende ümber (Vihman 2019).

Kasutus põhise lähenemise järgi ei võta lapsed keelt otse täiskasvanutelt üle, vaid konstrueerivad oma keelesüsteemi ise. Selleks on neil vaja kuulda palju loomulikku keelt, mis on seotud ümbritseva maailmaga. Alguses kuulavad lapsed, kuidas neid ümbritsevad

inimesed keelt kasutavad ja hakkavad sellest konteksti toel järk-järgult aru saama. Siis hakkavad sagedased ja olulised keelelised terviktükid (mitmesõnalised ühendid, näiteks *anna juua, tule siia*) neile meelde jääma ja seejärel hakkavad nad proovima neid terviktükke ka ise kasutada. Lõpuks hakkavad lapsed analoogia põhjal ka ise keelelisi väljendusi moodustama. (Rannut 2003; Tomasello 2003; Vihman 2018) Lapse keeleoskuse arenemiseks on vaja temaga palju rääkida, nii enne seda, kui ta ise rääkima hakkab kui ka pärast seda. Kui lapsed hakkavad ise esimest keelt kasutama, teevad nad alguses ka vigu. Umbes kolmeaastaselt on lapsed omandanud keele grammatika põhilise osa, mis on keeles sage ja vajalik (Argus, Bauer 2020). Koolis õpivad lapsed lisaks esimesele keelele ka teisi keeli. Paljud lapsed omandavad teist keelt aga juba enne kooli minemist. Näiteks on osal lastest kodus kasutusel mitu keelt või suhtleb laps muu emakeelega lastega väljaspool kodu.

Teist keelt omandatakse üldjoones sarnaste üldiste mehhanismide abil kui esimest keeltki (Kitsnik 2018: 39), kuid selles protsessis on ka teatud erinevusi. Kui laps õpib kahes või enamas keeles kõnelema enne kolmandat eluaastat, nimetatakse seda samaaegseks ehk simultaanseks kakskeelsuseks. Sel juhul õpib laps kumbagi keelt nagu esimest keelt ehk õpib keelt koos maailma tundma õppimisega. Teise keele omandamist, pärast kolmandat eluaastat, nimetatakse astmeliseks kakskeelsuseks. (Rannut 2003) Kui laps hakkab teist keelt omandama pärast kolmandat eluaastat on ta juba selgeks saanud oma esimese keele ja tal on olemas üldised teadmised maailma kohta, mis aitavad tal teist keelt omandada. Kui selline laps satub teise keele keskkonda, läheb tal umbes paar kuni kolm kuud selleks, et hakata teisest keelest aru saama ja umbes kaks aastat, kuni ta hakkab ise teises keeles ladusalt rääkima. (Rannut 2003)

Teises keeles rääkima hakkamisel läbivad lapsed kolm etappi:

1. Laps hakkab teise keele kõnelejaga suhtlema. Selles etapis tugineb laps peamiselt tervikfraasidele, mida ta mäletab (näiteks *lähme õue, ole tasa*) ja kasutab ka mitteverbaalset suhtlust.
2. Laps suhtleb teise keele kõnelejatega. Ta moodustab oma lauseid, mis sisaldavad nii tervikfraase kui nende põhjal ise moodustatud fraase (näiteks *lähme majja, lähme*

metsa, ole kõvasti). Lastel, kes julgevad rohkem rääkida ja ei karda teha vigu, areneb keeleoskus kiiremini, kui lastel, kes on suhtlemises arglikumad.

3. Laps hakkab korrektselt rääkima, kasutab õiget sõnavara ja räägib grammatiliselt õigesti. (Rannut 2003: 12-13)

On uuritud, kuidas mõjub kakskeelsus lapse arengule. Uuringute tulemused on näidanud, et kõik lapsed on võimelised kahte keelt omandama. Kui laps omandab korraga kahte keelt, siis on tavaliselt nende keelte sisendi maht ja sisu ning kasutuskontekst mõnevõrra erinev. Vastavalt sellele on ka lapse kahe keele oskus mõnevõrra erinevalt arenenud. Keskmiselt on sõnavara kakskeelsetel lastel kummaski keeles eraldi veidi väiksem kui ükskeelsetel lastel, kuid kahe keele peale kokku on nende sõnavara ükskeelsete laste omast suurem. (Vihman 2019) Morfosüntaksi arengus on kakskeelsed lapsed ükskeelsetest veidi taga, kuid läbivad samad etapid (Hallap, Padrik 2019). Sidusat teksti hakkavad kakskeelsed lapsed looma sama vanalt kui ükskeelsed lapsed (Argus jt 2021). Kakskeelsus mõjub hästi lapse üldisele arengule. Kakskeelsed lapsed on koolis tihti edukamad ning samuti on nende enesehinnang kõrgem (Argus jt 2021).

2. Keelekümblyuse taust ja põhimõtted

Keelekümblyus (ingl *language immersion*) on õppeviis, milles kasutatakse hariduse andmiseks kahte keelt: õpilaste emakeelt ja teist keelt. Keelekümblyusprogrammide kogemus näitab, et palju tõhusam on, kui teist keelt ei õpita isoleeritult, vaid teiste õppeainetega lõimitult. (Genesee 2005)

2.1. Keelekümblyuse ajalugu

Keelekümblyus sai alguse 1965. aastal Kanadas Québeci provintsis, mille ametlik keel oli prantsuse keel, kuid seal elasid ka inglise keelt emakeelena kõnelevad inimesed. Inglisekeelsed lapsevanemad ei olnud rahul prantsuse keele õpetamisega koolis ja seetõttu korraldati eksperiment sooviga viia prantsuse keele õpe koolis senisest tunduvalt paremale tasemele. Wallace Lambert McGilli Ülikoolist ja Wilder Penfield Montreali Neuroloogiainstituudist töötasid välja prantsuse keele kümblyuse programmi ja avati esimesed selle süsteemi järgi õppivad klassid. Tulemused näitasid, et inglise kodukeelega õpilased omandasid neis klassides õppides hea prantsuse keele oskuse. Programm levis ka teistesse Kanada provintsidesse ja edasi ka mujale maailma. Praegu on keelekümblyus kasutusel Ameerika Ühendriikides, Euroopas ja Austraalias. (Rannut 2004)

Keelekümblyuses võib õppida ükskõik millist teist keelt. Eestis on võõrkeeles (inglise, prantsuse, saksa keeles) aineid õpetatud juba alates 1960.-1970. aastatest (Mehisto jt 2010: 12). Keelekümblyusest hakati Eestis rääkima 1992. aastal ja 2000. aastal võeti keelekümblyus kasutusele riiklikul tasemel, kui Tallinnas avati esimesed keelekümblyusklassid (Mehisto jt 2010: 10-11). Keelekümblyuse juurutamisel kasutati Kanada süsteemi ning Kanada ja Soome riigi toetust. Edasi levis keelekümblyusprogramm üle Eesti. (Rannut 2004)

2013. aastast koordineerib keelekümblyusprogrammi Keelekümblyuskeskus (Keelekümblyus). Praeguseks on keelekümblyusprogrammiga liitunud rohkem kui sada kooli ja lasteaeda üle kogu Eesti ning programmis osaleb ligikaudu 10000 last (Keelekümblyus). Keelekümblyusprogrammis õpitakse kõiki aineid riikliku õppekava järgi.

Nendes klassides töötavad spetsiaalse väljaõppe läbinud õpetajad, on loodud spetsiifilised õppekavad, on välja antud vastavad käsiraamatud ja materjalid. (Keelekümblus)

Keelekümbuse eesmärk on tagada lastele eesti keele kui teise keele funktsionaalne oskus vastavalt haridusastmele ning vene keele oskus eakohasel tasemel ja areng kõigis õppeainetes vastavalt riiklikule õppekavale. Oluline on ka eesti ja vene kultuuri mõistmine ja väärtustamine ning mitmekeelsuse väärtustamine. Keelekümbusprogrammiga liitumine on vabatahtlik nii lapsevanematele kui ka lastele. Keelekümbusprogramm töötab tihedas koostöös riigi, kohaliku omavalitsuse, haridusasutuse juhtkonna, õpetajate, lapsevanemate ja kogukonnaga. Hea tulemuse saavutamiseks on vaja järgida mudelis ettenähtud nõudeid ja metoodikat. (Keelekümblus)

Keelekümbuses on kasutusel eri mudelid: varane või hiline keelekümbus, osaline või täielik keelekümbus, ühesuunaline või kahe-suunaline keelekümbus (Keelekümbus).

Varase keelekümbusega alustatakse lasteaia viie- ja kuueaastaste lastega ja jätkatakse esimeses klassis. Varane keelekümbus jaguneb täielikuks või osaliseks keelekümbuseks. Varases täielikus keelekümbusprogrammis toimub õppeprotsess kuni kolmanda või neljanda klassini ainult teises keeles. Edasi lisandub järk-järgult ka õpe esimeses keeles, mis algab esimese keele tundidega vastavalt õppekavale ja jätkub matemaatika, loodusõpetuse jm ainete tundidega esimeses keeles. Ühe kooliaasta jooksul õpetatakse ainet ainult ühes keeles. Varases osalises keelekümbuses toimub pool õpet ühes ja pool õpet teises keeles. (Kebbinau, Aja 2013) Hilise keelekümbuse mudelit kasutatakse põhikooli teise astmes. Eestikeelne õppe moodustab sel juhul vähemalt 60% õppekava mahust (Keelekümbus).

Peamiselt on Eestis senini kasutusel ühesuunaline keelekümbus, milles õpitakse eesti keelt teise keelena. On alustatud ka kahe-suunalise keelekümbuse rakendamisega, milles õpitakse nii eesti keelt teise keelena kui ka vene keelt teise keelena (Keelekümbus).

Haridus- ja Teadusministeeriumi andmetel rakendatakse Eesti lasteaedades kolme keelekümbuse mudelit:

- Varane täielik keelekümbus - õppeprotsess toimub ainult eesti keeles. Alustatakse viieaastaste lastega.

- Varane osaline keelekümblus - õppeprotsess toimub vene ja eesti keeles. Alustatakse kolme-nelja-aastaste lastega.
- Varane kahe-suunaline keelekümblus - õppeprotsess toimub võrdselt vene ja eesti keeles. Alustatakse kolme-nelja-aastaste lastega, rühmas on nii eesti kui vene emakeelega lapsed.

Praegu on Eestis keelekümblus 63 lasteaia.

2.2. Keelekümblusmetoodika

2.2.1. Keelekümblusmetoodika üldpõhimõtted

Keelekümblus toimub läbimõeldud metoodika järgi ja professionaalsete õpetajate juhtimisel. Õpetaja peab olema eesti emakeelega või oskama eesti keelt emakeele tasemel. Samuti peab tal olema professionaalne õpetamis- ja suhtlemisoskus ning ta peab valdama õppemetoodikat ja oskama kohandada nii õppemetoodikat kui keelekasutust sobivaks õpilaste vanusele ja tasemele. (Rannut 2004: 18-23)

Keelekümbluses ei ole keel mitte eesmärk, vaid vahend. Keelt ei õpita teadlikult, vaid omandatakse muude tegevuste käigus, tehes igapäevategevusi (nt *söömine, võimlemine*) või õppides teisi aineid (nt *matemaatikat, loodusõpetust*). Keelekümblusõpe on lõimitud õpe. Omavahel lõimitakse aineõpet, keeleõpet ja kultuuriõpet. Õppesisu ja õppetegevuste valikul pööratakse suurt tähelepanu laste huvidele ja teadmistele. See aitab kaasa õpimotivatsiooni tekkele, sest lapsed saavad aru, miks nad keelt õpivad ja kogevad selle tegelikku rakendust. Keele omandamine on palju tõhusam, kui keelt omandatakse loomulikus kontekstis ja loomuliku eesmärgiga, erinevalt keele isoleeritult õppimisest. (Rannut 2003; Genesee 2005: 7)

Keelekümbluse väga oluline põhimõte on see, et õpetaja räägib ainult ühes keeles. See tähendab, et eestikeelne õpetaja ei kasuta üldse muud keelt: ei tõlgi lastele sõnu ja väljendeid, ei anna selgitusi jmt. Kui lapsed ei saa õpetajast aru, siis kohandab ta oma keelekasutust veidi lihtsamaks, kasutab pildimaterjali, kehakeelt, žeste ja miimikat. Erandolukordades, kui on tingimata vaja lapse emakeelt kasutada (nt väga stressirohkes olukorras), võib õpetaja lapse emakeelt kasutada, kuid teeb seda siis mõne mänguasja abil, kes kujuteldavalt lapse emakeelt oskab. (Rannut 2003)

Keelekümbluses kasutatakse aktiivõppemeetodeid: lapsed töötavad paarides või väikestes rühmades, kus nad saavad palju rääkida ja oma mõtteid väljendada ning koostööskusi arendada. Luuakse õppimist soodustav ja motiveeriv keskkond ning soodustatakse positiivset suhtumist nii esimesse kui ka teise keelde ja kultuuri. Palju kasutatakse mängulisi õppetegevusi, mis muudavad õppimise hasartseks ja rõõmsaks. Õpilased seavad endale ise õpieesmärgid, avaldavad arvamust, suhtlevad eri kaaslastega, liiguvad ja õpivad igal pool. Järgitakse 80:20 printsiipi ehk õpilased tegutsevad ise 80% õppimise ajast. (Kebbinau, Aja 2013)

Õppimine on laste jaoks turvaline ning toetatud. Õpetaja kohandab oma keelekasutuse laste keeleoskusele vastavaks: räägib lühemate lausete ning lihtsamate sõnadega, rääkimistempo on rahulik. Kui õpilased ei saa õpetajast aru, siis sõnastab õpetaja oma ütluse ümber. (Rannut 2003: 17-19) Keeleõppes arvestatakse arusaamise ja ise rääkimise erinevat arengukiirust. Keelekümblusprogrammis osalevatele lastele on iseloomulik, et alguses läbivad nad nn vaikiva perioodi: kuulavad õpetaja keelekasutust, hakkavad sellest järk-järgult aru saama ja salvestavad selle enda mällu. Neil areneb alateadlik keeletunnetus, kuid ise nad veel õpitavas keeles ei räägi. Vaikiv periood on keeleoskuse arengus oluline ja lastel tuleb lasta see rahulikult läbida. Sellest on muuhulgas kasu hilisema korrektsema häälduse ja grammatika jaoks. (Rannut 2003: 36-37)

Vaikivale perioodile järgneb varane kõneperiood. Lapsed vastavad õpetaja küsimustele *jah* ja *ei* ning kordavad lühikesi fraase, millest ise veel üksikuid sõnu ei erista. Seejärel hakkavad lapsed omandatud fraase ise veidi pikendama ja muutma. Sel perioodil suhtlevad lapsed erisuguste lihtsate fraaside ja lausete ja lausete ning teevad oma kõnes ka erisuguseid vigu. Vead on selles arenguetapis loomulikud ja keeleliseks arenguks vajalikud. Õpetaja ei paranda laste vigu otseselt, vaid sõnastab need vajaduse korral ümber. Eesmärk on mitte heidutada lapsi keelt kasutama, vaid keelekasutust igati soodustada. (Genesee 2005)

Lõpuks hakkavad lapsed ise analoogia põhjal uusi fraase ja tähendusi looma ning pikemate ja keerulisemate lausete rääkima. Keele ja muu õppesisu eakohane lõimimine aitab kaasa ka mõtlemiskeele arengule, kuid peab arvestama, et see võtab mitu korda rohkem aega kui suhtluskeele arenemine. (Kebbinau, Aja 2013)

2.2.2. Keelekümbklusmetoodika lasteaias

Lasteaias toimub keelekümbklusõpe keelekümbkluse üldiste põhimõtete järgi, arvestades samal ajal ka laste ealiste iseärasustega. Keeleõpe on lõimitud kõigi teiste tegevustega ja keelt õpitakse aktiivses tegevuses.

Lasteaias kasutatakse palju rutiintegevusi, mis korduvad päevast päeva näiteks tervitamine, söömine, pesemine, võimlemine, hommikuring. Need tegevused on lastele väga tuttavad, loovad turvatunde ja annavad päevale raami. Nende tegevuste juures räägitakse igapäevatoimingutest, päevast, ilmast jmt ning nende teemade juures korduvad keelendid kinnistuvad lastele tugevalt mällu, olles edaspidi toeks muu keeleaine omandamiseks. (Kebbinau, Aja 2013)

Õpetaja eesmärk on anda keelelist sisendit ning näidata, kuidas uusi väljendusi kasutada. Alguses räägib teises keeles ainult õpetaja ning lapsed kuulavad ja jälgivad õpetaja tegevusi ning jäljendavad neid. Õpetaja kasutab keele mõistetavaks tegemiseks palju näitlikustamist (päriselu objekte, pildimaterjali, mänguasju jmt), kehakeelt, žeste ja miimikat. Samuti kasutab õpetaja lastega rääkides lihtsamat keelt ning sagedasemaid sõnu ja konstruktsioone, kogu aeg jälgides, kuidas lapsed teda mõistavad ning kohandades vastavalt oma keelekasutust. Õpetaja räägib ka rahuliku tempoga, andes lastele aega kuuldule tähendusi luua ning kasutab palju kordusi, et lastel oleks võimalik tähendusi kinnistada. Lapsed võivad õpetajale alguses vastata või õpetaja poole pöörduda oma esimeses keeles. Kui lapsed hakkavad rääkima teises keeles, siis esialgu kasutavad nad ainult lühikesi tervikväljendeid või üksiksõnu. (Rannut 2003: 17-19)

Lisaks rutiintegevustele loovad õpetajad kogu aeg võimalusi erisugusteks praktilisteks tegevusteks, sest koos nendega omandavad lapsed keelt kõige paremini. Keeleõpe on lasteaias lõimitud erinevate tegevustega: liikumisõpetusega, muusikaõpetusega ja kunstilise tegevusega. Lõimitud õppe eesmärgiks on saavutada häid tulemusi nii aineõppes kui ka keeleõppes. (Ross jt 2013) Praktiliste tegevuste valikul arvestatakse laste arengut, teadmisi ja huvisid. Lastele sobivad neile tuttavad ja huvipakkuvad teemad, näiteks loomad, värvid, kujundid, ka ilusad ja huvitavad pildid. Lastele sobivad ka raamatud ning muusika ning laulud ja tantsud on samuti väga hea võimalus keeleoskuse arendamiseks. Lasteaias on keel tehtud ka igal pool võimalikult nähtavaks. Näiteks on

õpperuumis “rääkivad seinad”, see tähendab, et seintel on pildid ja sõnasedelid (Kulderknup 2009: 46-47).

Lapsed õpivad väga tõhusalt mängu kaudu. Seetõttu peab lasteaias olema palju mängu ja õpetaja peab oskama mängu läbi viia. Mängides areneb keeleoskus kiiresti, sest mängus kasutatakse keelt loomulikult ja sobival viisil ning mäng motiveerib keelt aktiivselt kasutama. (Little 2005) Lisaks organiseeritud mängudele on väga sobiv meetod lasteaias keeleõppeks ka spontaanne mäng. Spontaanse mängu eelis on, et see ei vaja ettevalmistust, vaid õpetaja osaleb lapse tegevuses osalisena. See meetod annab õpetajale ka võimaluse lastega individuaalselt tegeleda, samuti demonstreerida teistele lastele kuidas mängida ja dialoogi pidada. (Nugin 2013: 90-91)

Ka õuesõpet saab edukalt keeleõppega siduda. Õuesõppel ei ole kindlaid piire- see võib olla õues mängimine, liikumisõpetus õues, igasugune ümbritseva maailma avastamine. Õuesõpe on mitmekülgne ja aktiivne ning võimaldab lastel kogeda õpitavat materjali läbi erinevate tegevuste ja eri meelte. (Tuuling 2013: 99-101)

Suuremad lasteaialapsed võib kaasata ka õpitava üle arutlemisse. Üks meetod selleks on *tean - tahan teada - sain teada* meetod. Enne uue teema õppimist küsib õpetaja lastelt, mida nad teavad juba selle teema kohta. Seejärel küsib õpetaja lastelt, mida nad tahaksid selle teema kohta teada saada. Pärast teema õppimist küsib õpetaja lastelt, mida uut nad selle teema kohta teada said. (Nugin 2013: 91-92)

2.3. Keelekümblusõpilaste areng

Keelekümblusõpilasi on uuritud mitmest aspektist. Huvi on pakkunud nende aineteadmiste areng, esimese keele oskuse areng ja teise keele oskuse areng võrreldes tavaprogrammi järgi õppivate õpilastega.

On näidatud, et keelekümblusõpilaste esimese keele areng ei kannata intensiivse teise keele õppe tõttu. Rääkimis- ja kuulamisoskuses esimeses keeles ei jääda üldiselt maha ka siis, kui esimest keelt eraldi ei õpita. Kui ka esimest keelt on juba mitu aastat õpitud, siis saavutavad keelekümblusõpilased esimeses keeles kontrollgrupiga sama taseme kõigis oskustes, välja arvatud õigekirjaoskus. Vanemates klassides ühtlustub ka õigekirjaoskus. (Genesee 2005: 16)

Ka muudes õppeainetes ei saa teises keeles õppivad keelekümblusõpilased halvemaid tulemusi kui esimeses keeles õppijad. Ka keskmisest madalama võimekusega õpilased ei kannata keelekümblusprogrammis õppides. On näidatud, et keskmisest madalama õppeedukusega keelekümblusõpilased said testides samad tulemused kui keskmisest madalama tasemega kontrollgrupi õpilased, kes õppisid emakeelses koolis. (Genesee 2005: 16)

Teise keele oskus on keelekümblusõpilastel aga tunduvalt parem kui sama emakeelega kontrollgrupi õpilastel, kes õpivad teist keelt tavaprogrammi järgi. Paremtase ilmneb juba õppealgusperioodil, eriti ilmne on see kuulamis- ja rääkimisoskuses, kuid positiivne erinevus on ka lugemis- ja kirjutamisoskuses. Keelekümblusõpilased saavad teise keele kuulamis- ja lugemistestides sageli üsna sarnaseid tulemusi õpilastega, kellele see keel on emakeel. Keelekümblusõpilastel on ka väga head tulemused erisugustes loovates oskustes, näiteks loovkirjutamises. Keelekümblusõpilased suudavad teises keeles vabalt ja ilma takistuseta suhelda, milleks tavaprogrammi järgi õppinud õpilased üldjuhul võimelised ei ole. (Argus jt 2021)

On aga ka näidatud, et need keelekümblusõpilased, kes väljaspool tunde teise keelega kokku ei puutu, kasutavad lihtsamat keelt (piiratumat sõnavara ja vähem idiomaatilisi väljendeid) ning teevad rohkem keelelisi vigu kui emakeelekõnelejad (Rannut 2005). Igal juhul peab arvestama, et keelekümbluse täismõju avaldub alles pärast viit-kuut aastat pidevat keelekümbluses osalemist.

3. Pilootprojekti “Professionaalne eesti keele õpetaja vene õppekeele rühmas” taust ja põhimõtted

Pilootprojekt “Professionaalne eestikeelne õpetaja vene õppekeele rühmas” algas 2018. aastal Haridus- ja Teadusministeeriumi algatusel lasteaedades ja 2020. aastast toimub projekt ka koolides. Alates 2021. aastast organiseerib projekti toimumist Haridus- ja Noorteameti mitmekeelse õppe büroo. Pilootprojekti eesmärk on tõsta eestikeelsete õpetajate abil eesti keele õppe taset ja võimaldada kõigil lasteaialastel omandada eesti keele oskus A1-tasemel ning esimese kooliastme lõpuks A2-tasemel (Projekt).

Projektis osaleda soovivad lasteaiad valitakse konkursi alusel. Projektis saavad osaleda ainult need lasteaiaühikud, mis ei ole ühinenud keelekümbelprogrammi. Lasteaiaühikud saavad toetust palgakuludeks, õppevahendite soetamiseks ja koolituskulude jaoks. Projektis osalevad eestikeelsed õpetajad valitakse samuti konkursi alusel. Nad peavad valdama eesti keelt emakeelena või C1-tasemel, vastama koolieelse lasteasutuse pedagoogide kvalifikatsiooninõuetele või omandama kõrgharidust Tallinna Ülikoolis alushariduse pedagoogi või Tartu Ülikoolis koolieelse lasteasutuse õpetaja erialal või Tallinna või Tartu Ülikoolis eesti keel teise keelena/võõrkeelena erialal või vastama kvalifikatsioonile haridus- ja teadusministri 29.08.2013 määruses nr 30 „Direktori, õppealajuhataja, õpetajate ja tugispetsialistide kvalifikatsiooninõuded“. Eestikeelsed õpetajad on rühmas lisaõpetajaks venekeelse õpetaja kõrval. Nad töötavad täistööajaga ja teevad kõiki lasteaiaõpetaja tegevusi eesti keeles ning mängulist metoodikat kasutades. Tegevused toimuvad väikestes rühmades (kuni 12 last). Eestikeelne õpetaja teeb koostööd oma rühma venekeelse õpetajaga, lasteaia teiste töötajatega ja lapsevanematega. (Projekt)

Praeguseks on pilootprojektiga liitunud 40 lasteaeda, nendest 25 asub Ida-Virumaal.

2020. aastal viidi läbi küsitlus pilootprojektis töötavate eestikeelsete õpetajate hulgas selgitamaks nende ootusi ja hoiakuid valitud erialale (Pilootprojekt... 2021). Küsitluses osales 57 eestikeelset õpetajat, kellest rohkem kui poolte emakeel on eesti keel. 47 õpetajal on omandatud kõrgharidus, nendest 20 erialane kõrgharidus, 14 pedagoogiline kõrgharidus ja 13 mittepäädagogiline kõrgharidus. Vastanute seas oli neid, kellel on pikk

kogemus eesti keele õpetamisega lasteaias ja ka neid, kes on varasemalt töötanud kas osalise või täieliku keelekümblusprogrammi raames. Oli ka neid õpetajaid, kes olid varasemalt lastega küll töötanud kuid muudel erialadel, näiteks huvijuhid, eripedagoogid, abiõpetaja või treenerina. 11 inimest vastas, et ei ole varasemalt üldse õpetajana töötanud. (Pilotprojekt... 2021)

Õpetajad olid projekti kandideerinud peamiselt soovi tõttu tõsta enda professionaalsust ja saada uusi teadmisi laste arengu toetamisest mitmekeelses rühmas. Vähem õpetajaid soovis proovida uusi karjäärivõimalusi ja üksikud õpetajad kandideerisid sellepärast, et tuttav või juhtkond soovitas. Õpetajate ootused projektile olid väga erinevad. Peamiselt tahtsid õpetajad saada praktilist kogemust keeleõppes ja uusi teadmisi. Samuti oli suureks sooviks omandada õpetamismeetodeid, tutvuda uute õppevahendite ja materjalidega. Kuna tänapäeval kasutatakse keeleõppimisel palju digivahendeid, siis oli neid õpetajaid, kes soovisid teada, kuidas rakendada robotikat keeleõppes. Õpetajad peavad väga oluliseks ka seda, et kolmas õpetaja rühmas annab võimaluse õpetada keelt väiksemates rühmades või individuaalselt. (Pilotprojekt... 2021)

Küsitlusest selgus, et õpetajad hindavad väga kõrgelt koostööd assistendiga, liikumisõpetajaga ning juhtkonnaga. Vähemal määral hindasid küsitlavad õpetajad koostööd teiste rühmaõpetajatega, õpetaja abiga ja erinevate spetsialistidega. Väga paljud õpetajad soovivad, et koostöö oleks avatud, toetav ja paindlik. Toodi välja ka seda, et meeskonnatöö peaks olema efektiivne ja rühmaõpetajad peaksid jagama üksteisega kogemusi, arutama omavahel plaane ja lahendama erinevaid probleeme. Juhtkonnalt ootavad õpetajad kõigepealt toetust ja usaldust. Samuti on soov, et juhtkond võimaldaks õpetajatel oma teadmisi arendada ja leiaks võimalusi osaleda erinevatel koolitustel. (Pilotprojekt... 2021)

Õpetajad leidsid, et kõik õppetegevused lasteaias peaksid olema lõimitud. Nii tekib lastel huvi ja motivatsioon õppeprotsessis osaleda. Õppetegevused peaksid toimuma väiksemates rühmades ning õpetajad peavad lähtuma laste oskustest ja üldisest arengust.

2020. aastal hinnati ka pilotprojektis “Professionaalne eestikeelne õpetaja vene õppekeele rühmas” osalenud laste (n = 461) eesti keele oskust. Keeleoskuse hindajateks olid projekti eestikeelsed õpetajad. Laste keskmine vanus oli viis ja pool

aastat ning valdava osa laste kodukeel on vene keel. Projektis olid lapsed osalenud keskmiselt aasta ja neli kuud. Tulemused näitasid, et enamik lastest sai oma kodukeelest aru ja suutis ennast selles keeles väljendada. Eesti keelest sai aru ja oskas ennast väljendada umbes veerand lastest. Eesti keele oskus oli parem nendel lastel, kes puutuvad eesti keelega kokku sõprade või sugulastega suheldes või meedia kaudu. (Pilotprojekt... 2021)

4. Uurimismaterjal ja uurimismeetod

Uurimismaterjal oli kogutud ühes Ida-Viru maakonna lasteaias. Lasteaia nime kokkuleppel lasteaiaga ei avalikustata. Lasteaias on kokku 11 rühma, neist neljas rühmas on kasutusel osalise keelekümbeluse programm ja neli rühma töötab pilootprojekti “Professionaalne eestikeelne õpetaja vene õppekeele rühmas” järgi. Lasteaed on keelekümbelusprogrammi rakendanud juba kuueteist aasta jooksul. Pilootprojektiga liitus lasteaid 2018. aastal. Pilootprojekti ja keelekümbeluse rühmades on lapsed vanuses 2 kuni 6 aastat.

Siinses bakalaureusetöös uuriti kuut õpetajat: kolme keelekümbelusõpetajat ja kolme pilootprojekti õpetajat. Üks keelekümbelusõpetaja õpetas kaheaastaste rühma, üks kolme- kuni nelja-aastaste rühma ja üks viie- kuni kuueaastaste rühma. Üks pilootprojekti õpetaja õpetas kahe- kuni kolmeaastaste rühma, üks kolme- kuni nelja-aastaste rühma ja üks kuueaastaste rühma. Õpetajatega viidi läbi individuaalintervjuud.

Intervjuu kui uurimismeetod kujutab endast vestlust, milles uurija esitab tavaliselt küsimusi ja uuritav vastab küsimustele. Intervjuu eesmärk on saada võimalikult usaldusväärset infot uurimisküsimustele vastamiseks. (Lepik jt 2014). Intervjuu aluseks oli eelnevalt koostatud küsimustik (vt lisa 2). Küsimustikus on 21 küsimust, mis puudutavad õpetaja tausta, õppetegevusi, töös kasutatavaid meetodeid, eesti keele kasutamist, õpetamispõhimõtteid, koostööd, probleeme ja edusamme ning õpetaja arvamust keelekümbeluse ja pilootprojekti võrdluse kohta. Algul pidi autor küsitlema õpetajaid ise, kuid Covid-19 tingitud situatsioonist oli ainult üks õpetaja nõus silmast silma vestlema. Ülejäänud viis õpetajat said küsimused kirjalikul kujul ja salvestasid oma vastused audiofailina. Lisaks õpetajatele viidi intervjuu läbi ka õppealajuhatajaga. Õppealajuhataja intervjuu aluseks oli samuti eelnevalt koostatud küsimustik (vt lisa 1). Õppealajuhataja küsimustikus oli 8 küsimust, mis puudutasid infot keelekümbelus- ja pilootprojekti õpetajate leidmise, õppetöös kasutatavate õppematerjalide, meetodite, õppetegevuste ja põhimõtete ning keelekümbeluse ja pilootprojekti võrdluse kohta. Õppealajuhatajaga viidi intervjuu läbi silmast-silma. Kõik intervjuud litereeriti.

Viidi läbi ka kuus tunnivaatlust samade õpetajate tundides. Vaatlus on uurimismeetod, milles kogutakse süsteemseid andmeid uuritava kohta vahetult, oma meelte kaudu ning tajutu fikseeritakse süsteemselt. (Vihalemm 2014) Tunnivaatluste jaoks koostati tabel (vt lisa 3), kuhu märgiti kõik õppe- ja kasvatustegevused, mis toimusid rühmades. Iga rühma jaoks oli tehtud eraldi tabel. Iga õpetaja tunde vaatles bakalaureusetöö autor ühel päeval kella kaheksast kuni kella kümneni hommikul. Vaatlusandmed kanti vaatlustabelisse.

Intervjuude ja tunnivaatluste andmeid analüüsiti kvalitatiivselt. Kõigepealt tehti nii intervjuudest kui ka tunnivaatlustest põhjalik süsteemne kokkuvõte, mis kanti võrdlustabelitesse (vt osad 5.1 ja 5.2). Seejärel võrreldi keelekümbelse ja pilootprojekti andmeid süstemaatiliselt ning toodi välja sarnasused ja erinevused.

5. Uurimistulemused

Selles peatükis on esitatud uurimistulemused. Osas 5.1. on esitatud keelekümblusprogrammi ja pilootprojekti “Professionaalne eestikeelne õpetaja vene õppekeele rühmas” õpetajate arvamuste võrdlus. Osas 5.2. on esitatud keelekümblusprogrammi ja pilootprojekti “Professionaalne eestikeelne õpetaja vene õppekeele rühmas” tunnivaatluste võrdlus. Osas 6 on esitatud kokkuvõte.

5.1. Keelekümblusprogrammi ja pilootprojekti “Professionaalne eestikeelne õpetaja vene õppekeelega rühmas” õpetajate arvamuste võrdlus

Tabel 1. Õpetajate taust

	Keelekümblus	Pilootprojekt	Sarnasused	Erinevused
Õpetaja põhiharidus	- Ühel õpetajal on bakalaureusekraad (juhiabi) - Ühel õpetajal on bakalaureusekraad (eesti keel teise keelena algkoolis) - Ühel õpetajal on bakalaureusekraad omandamisel (koolieelse lasteasutuse õpetaja mitmekeelses õppekeskkonnas)	- Ühel õpetajal on bakalaureusekraad (noorsootöötaja) - Ühel õpetajal on bakalaureusekraad (koolieelse lasteasutuse õpetaja). - Ühel õpetajal on bakalaureusekraad (eripedagoog)	- Kõigil õpetajatel on kõrgharidus olemas või on see omandamisel. - Kõigil õpetajatel on erinevad erialad. - Kõigi õpetajate eriala on seotud inimestega. - Ainult mõne õpetaja eriala on seotud lasteaiaga.	- Ainult ühe keelekümblusõpetaja eriala on seotud eesti keele kui teise keelega.
Õpetaja täienduskoolitus	- Kaks õpetajat ei ole täienduskoolitusel käinud. - Üks õpetaja on käinud mitmel keelekümbluse	- Kaks õpetajat on käinud pilootprojekti täienduskoolitusel. Üks neist on veel käinud koolitusel	- Osa õpetajaid on käinud erialasel täienduskoolitusel. - Osa õpetajaid ei ole erialasel	

	täienduskoolitusel („Integreeritud õpe keelekümblusrühmas“, „Õuesõpe lastega“ jm).	„Lõimitud õuesõpe lastele“. - Üks õpetaja ei ole täienduskoolitusel käinud.	täienduskoolitusel käinud.	
Õpetaja emakeel	- Ühel õpetajal eesti keel. - Kahel õpetajal vene keel ja eesti keeles C1-tase.	- Kolmel õpetajal vene keel ja eesti keeles C1-tase.	- Kõik oskavad eesti keelt heal tasemel.	- Keelekümblusõpetajatest ühe emakeel on eesti keel. Teiste õpetajate emakeel on vene keel. - Pilootprojekti õpetajate emakeel on vene keel.
Õpetaja staaž lasteaias	- Ühel õpetajal 1,5 aastat. - Ühel õpetajal 4 aastat. - Ühel õpetajal 14 aastat.	- Ühel õpetajal 3 kuud. - Ühel õpetajal 8 kuud. - Ühel õpetajal 6 aastat.	- Õpetajate staaž lasteaias on erinev.	- Keelekümblusõpetajate staaž lasteaias on kõigil üle aasta. - Pilootprojekti õpetajatest kahe staaž lasteaias on alla aasta.
Õpetaja staaž vaadeldavas rühmas	- Ühel õpetajal 1 aasta. - Ühel õpetajal 1,5 aastat. - Ühel õpetajal 4 aastat.	- Ühel õpetajal 1 kuu. - Ühel õpetajal 8 kuud. - Ühel õpetajal 2 aastat.	- Õpetajate staaž vaadeldavas rühmas on üldiselt küllalt väike.	

Kuidas sattus vaadeldavasse rühma	- Üks õpetaja töötas töötukassas konsultandina. Talle pakuti tööd lasteaias ja tehti ettepanek töötada keelekümbelrühmas. Talle sobis ja ta jäi lasteaeda tööle. - Üks õpetaja on kogu aeg töötanud lasteaias, algul tavarühmas. Keelekümbelrühmas vabanes koht ja see pakuti talle. Ta proovis ja jäi sellele töökohale. - Üks õpetaja töötas teenindusvaldkonnas. Siis läks ülikooli õppima ja otsustas proovida töötada lasteaias. Valis keelekümbelrühma, et lapsi oma kogemusega aidata.	- Üks õpetaja oli varem töötanud lastelaagris kasvatajana. Lasteaia õpetaja koht oli vaba ja ta otsustas proovida. - Üks õpetaja töötas varem pikalt karjäärinõustajana. Soovis teha karjääripööret. Tuttav kutsus lasteaeda ja ta jäi lasteaeda tööle. - Üks õpetaja oli koolis aktiivne ja tema õpetaja oli talle eeskuju. Oli enne töötanud teenindusvaldkonnas. - Pärast ülikooli tuli lasteaeda, alguses oli keelekümbelrühmas. Kui avati pilootrühm, tuli sellesse rühma.	- Osa õpetajaid tuli ise lasteaeda tööle. - Osa õpetajaid tuli lasteaeda tööle kellegi kutse peale.	- Kahele keelekümbelõpetajale pakuti tööd just selles rühmas. - Üks keelekümbelõpetaja valis selle rühma ise. - Kõik pilootprojekti õpetajad valisid selle rühma ise.

Tabel 2. Õppetegevused

	Keelekümblus	Pilootprojekt	Sarnasused	Erinevused
Õpetajate arv rühmas	- Lastega on üks õpetaja.	- Lastega on kaks õpetajat: üks eestikeelne õpetaja ja üks venekeelne õpetaja	- Päeva esimesel poolel on lastega alati eestikeelne õpetaja.	- Päeva esimesel poolel on keelekümblusrühmas lastega üks eestikeelne õpetaja. Pilootprojekti rühmas on päeva esimesel poolel lastega kaks õpetajat: eestikeelne ja venekeelne.
Mis tegevused toimuvad	- Kõik õpetajad nimetavad järgmisi tegevusi: võimlemine, hommikusöök, hommikuring, temaatilised õppetegevused (muusika, matemaatika, mina ja keskkond). - Üks õpetaja nimetab eraldi ka õuetegevusi.	- Kõik õpetajad nimetavad järgmisi tegevusi: võimlemine, hommikuring, erinevad temaatilised õppetegevused (muusika, liikumistund, kunst). - Kaks õpetajat räägivad, et temaatiliste õppetegevuste ajal jagatakse rühm pooleks	- Kõik õpetajad nimetavad samu tegevusi: võimlemine, hommikuring, erinevad temaatilised õppetegevused.	- Keelekümblusõpetajad töötavad kogu aeg suures rühmas ja on kogu aeg terve rühmaga koos. - Pilootprojekti õpetajad töötavad poole rühmaga, kui lapsi on sel päeval palju kohal. Kui lapsi on vähem, töötatakse suures rühmas.

		ja tema on oma poolega magamistoas. - Üks õpetaja ütleb, et põhitegevus on ka pidev lastega suhtlemine, pesemine, söömine, riietumine jm rutiintegevused.		
Õpetaja arvamused tegevuste kohta	- Üks õpetaja ütleb, et lastele meeldivad liikuvad ja aktiivsed mängud, tantsud ja laulud. Rutiintegevused (ka hommikuring) on lastele igavad. - Üks õpetaja ütleb, et lastele meeldib kõik, mis on lõbus ja aktiivne. - Üks õpetaja ütleb, et tegevused on seotud õppekavaga, aga ta viib need läbi mänguliselt.	- Üks õpetaja räägib, et lastele meeldib väga lauamänge mängida ja eriti just koos õpetajaga, sest vanusest lähtuvalt on neil keerulisemaid lauamänge iseseisvalt veel raske mängida, aga koos õpetajaga on mäng terviklik. - Üks õpetaja ütleb, et lastele meeldib tantsida. - Üks õpetaja ütleb, et lastele meeldib väga robotika. - Üks õpetaja ütleb, et lastele meeldib lugeda	- Mõlema rühma nimetavad õpetajad mängu ja liikumise meeldivust lastele.	- Pilootprojekti õpetajad nimetavad rohkem eri tegevusi, mis lastele meeldivad.

		liisusalme koos liigutustega.		

Tabel 3. Õppematerjalid, -meetodid ja -põhimõtted

	Keelekümblus	Pilootprojekt	Õppealajuhataja	Sarnasused	Erinevused
Õppematerjalid	- Kõik õpetajad kasutavad oma töös pildi- ja videomaterjale ning erinevaid mängu. - Üks õpetaja kasutab töölehti. - Üks õpetaja kasutab digivahendeid. - Üks õpetaja kasutab raamatuid. - Üks õpetaja ütleb, et osa õppematerjalidest on lasteaiast poolt, jäänud päranduseks teistelt õpetajatelt.	- Kõik õpetajad kasutavad pildi- ja videomaterjale. - Kaks õpetajat kasutavad palju digiseadmeid (tahvelarvutit, <i>smart</i>-tahvli). - Kaks õpetajat kasutavad erinevaid mängu ja raamatuid. - Üks õpetaja kasutab palju piltidega töölehti, mida ta ise koostab, et need sobiks väikestele lastele. - Üks õpetaja ütleb, et kõige paremad	- Lasteaed on varustatud õppe- ja digivahenditega: tahvelarvutid, smart-tahvlid, Bee-Bot robotid, mänguasjad, lauamängud, töövihikud, raamatud. Nii keelekümbluse õpetajad kui ka pilootprojekti-õpetajad saavad kasutada kõiki materjale oma töös.	- Nii keelekümbluse kui ka pilootprojekti õpetajad kasutavad pildi- ja videomaterjale, erinevaid mängu, digivahendeid, töölehti, raamatuid.	- Pilootprojekti õpetajad kasutavad rohkem digivahendeid.

	- Üks õpetaja ütleb, et nad jagavad materjale nii teiste eestikeelsete kui ka venekeelsete õpetajatega.	õppematerjalid on need, mis on koos lastega valmistatud.			
Õppemeetodid	- Üks õpetaja ütleb, et ta ei ole spetsiaalselt meetodeid õppinud ja töötab sisetunde järgi või saab vahel ideid ka venekeelselt õpetajalt. - Kaks õpetajat ütlevad, et põhiline meetod on õppimine läbi mängu.	- Üks õpetaja ütleb, et kasutab õppetöös palju liikumist, mängulisust, miimikat jmt, et haarata laste meeli. - Üks õpetaja kasutab töös palju laule ja luuletusi koos liigutustega, kusjuures liigutusi mõtleb sageli välja koos lastega. - Üks õpetaja ütleb, et kasutab töös palju	- Lasteaias on kasutusel osalise keelekümbelse meetod, kus lapsed suhtlevad pool päeva emakeeles ja pool päeva eesti keeles. Lapsed omandavad õppeaineid võrdselt mõlemas keeles. - Pilootprojektis õpitakse eesti keelt loomulikes olukordades. Õppealajuhataja räägib, et lapsed võivad oma	- Nii keelekümbelse kui ka pilootprojektirühmades nimetab osa õpetajaid põhiliseks meetodiks mängu kaudu õppimist.	

		näitlikustamist ja nimetab oma töös põhiliseks audiovisuaalset meetodit. - Kõik õpetajad ütlevad, et lähtuvad meetodite valikul lastest, nende vanusest, huvidest, tegevuse jõukohasusest ja laste soovidest.	mõtteid väljendada emakeeles, kuid eestikeelne õpetaja kasutab lastega suheldes ainult eesti keelt.		
Õpetamispõhimõtted	- Üks õpetaja ei oska oma õpetamispõhimõtteid kommenteerida. - Kaks õpetajat ütlevad, et põhimõteteks on laste toetamine, läbi mängu suunamine, laste huvidest ja	- Üks õpetaja nimetab laste huvidest lähtumist. - Üks õpetaja nimetab lastel motivatsiooni tekitamist. - Üks õpetaja nimetab laste julgustamist.	- Keelekümbluse põhimõtted on teise keele funktsionaalse oskuse saavutamine lugemises, kirjutamises ja rääkimises; vanusele vastav edasijõudmine muudes õppeainetes; eesti	- Nii keelekümblusrühmade ja pilootprojekti rühmade õpetajad kui ka õppealajuhataja ütlevad, et põhiline on laste julgustamine ja laste huvidest lähtumine.	- Üks keelekümbluse õpetaja ei oska oma õpetamispõhimõtteid kommenteerida.

	võimetest lähtumine, laste julgustamine eesti keelt rääkima.		keele ja kultuuri väärtustamine ja mõistmine. - Pilootprojekti põhimõtted on mängulisus, vaheldusrikkus, keele õpitakse loomulikes olukordades, lapsi julgustatakse eesti keelt kasutama. - Kõigi õppeviiside ühine põhimõte on saavutada lasteaia lõpetamiseks A1-tase.		

Tabel 4. Koostöö

	Keelekümblus	Pilootprojekt	Sarnasused	Erinevused
Kolleegidega	- Kaks õpetajat ütlevad, et teevad koostööd oma rühma teise õpetajaga. - Kaks õpetajat ütlevad, et teevad koostööd liikumis- ja muusikaõpetajatega. - Üks õpetaja teeb koostööd teiste rühmade õpetajatega. - Üks õpetaja ei kommenteeri oma koostööd kolleegidega. - - Koostööna nimetatakse infovahetust ja õppematerjalide jagamist.	- Kõik õpetajad teevad koostööd oma rühma teise õpetajaga. Koostööna nimetatakse õppetegevuste koos läbiarutamist, teineteise toetamist, ideede ja õppematerjalide jagamist. - Kõik õpetajad teevad koostööd muusikaõpetajaga. Koostööna nimetatakse laulude, õppevahendite ja eesti keele õpetamise ideede jagamist ning muusikatunnis eesti keele kasutamist. - Üks õpetaja teeb koostööd liikumisõpetajaga.	- Nii keelekümblose kui ka pilootprojekti õpetajad teevad koostööd oma rühmade teiste õpetajatega. - Kõik õpetajad teevad koostööd muusikaõpetajaga. - Osa õpetajaid teeb koostööd liikumisõpetajaga. - Osa õpetajaid teeb koostööd teiste rühmade õpetajatega. - - Koostöö seisneb peamiselt info vahetamises ja õppematerjalide jagamises.	- Pilootprojekti üks õpetaja teeb koostööd lasteaia eesti keele õpetajaga. - Pilootprojekti õpetajad nimetavad rohkem koostöötegevusi.

		- Kaks õpetajat teevad koostööd teiste rühmade õpetajatega. - Üks õpetaja teeb koostööd teiste pilootprojekti õpetajatega ja teiste eesti keele õpetajatega. Koostööna nimetab ta eestikeelsete ürituste korraldamist.		
Juhtkonnaga	- Kaks õpetajat teevad mõningal määral koostööd juhtkonnaga ja nad on rahul, et juhtkond toetab neid ja suunab koolitustele. - Üks õpetaja ei kommenteeri koostöö osa.	- Üks õpetaja teeb juhtkonnaga üsna palju koostööd. Ta ütleb, et juhtkond suunab teda erinevatele erialastele koolitustele ja on alati nõus tema ideid kuulama. - Üks õpetaja teeb juhtkonnaga koostööd vähesel määral. Juhtkond aitab teda vahendite ja materjalide soetamisel ning lasteaia ühisürituste arutamisel.	- Nii keelekümbuse kui ka pilootprojekti õpetajad teevad juhtkonnaga rohkem või vähem koostööd. Juhtkond suunab neid koolitustele ja toetab igapäevatoos. - Nii keelekümbuse kui ka pilootprojekti rühmadest üks õpetaja ei kommenteeri oma koostööd juhtkonnaga.	

		- Üks õpetaja ei kommenteeri koostööd juhtkonnaga.		
Lapsevanematega	- Kaks õpetajat teevad koostööd lapsevanematega. Üks õpetaja saadab mõnikord vanematele lasteaias õpitud eestikeelseid luuletusi. Teine õpetaja korraldab koos lastevanematega koosolekuid, üritusi ja arenguvestlusi. - Üks õpetaja ei kommenteeri koostööd lapsevanematega.	- Kaks õpetajat teevad lapsevanematega koostööd. Üks õpetaja paneb lasteaias tehtud tegevuste kohta infot infostendile. Teine õpetaja saadab vanematele ühisesse gruppi sotsiaalmeedias nädala jooksul läbitud materjali, et vanemad oleksid lasteaias toimuvaga kursis. - Üks õpetaja ei ole vähese töökogemuse tõttu veel jõudnud lapsevanematega koostööd teha.	- Nii keelekümbelusrühmade õpetajad kui ka pilootprojekti õpetajad teevad koostööd lapsevanematega. Peamiselt seisneb koostöö lastevanemate informeerimises lasteaias toimuvate tegevuste kohta.	- Vähese töökogemuse tõttu ei ole üks pilootprojekti õpetaja veel lapsevanematega koostööd teinud.

Tabel 5. Keelekasutus. Probleemid ja edusammud

	Keelekümblus	Pilootprojekt	Sarnasused	Erinevused
Õpetaja keelekasutus	- Kõik kolm õpetajat kasutavad suhtlemiseks eesti keelt. - Kaks õpetajat ütlevad, et kui lapsed ei saa aru, siis nad kasutavad vahel ka veidi vene keelt.	- Kõik kolm õpetajat kasutavad suhtlemiseks eesti keelt. - Üks õpetaja kasutab vene keelt siis, kui laste vahel on konflikt või siis, kui keegi on haiget saanud. - Üks õpetaja kasutab vene keelt siis, kui näeb lastele ohtlikku olukorda. - Üks õpetaja ütleb, et päeva jooksul tekib ka vajadusi vene keelt kasutada, aga ta püüab seda vältida ja kasutab selle asemel kehakeelt ja miimikat.	- Kõik õpetajad kasutavad lastega suhtlemiseks kogu aeg eesti keelt.	- Kaks keelekümblusõpetajat kasutavad vahel veidi vene keelt, kui lapsed ei saa eesti keelest aru. - Pilootprojekti õpetajad kasutavad vene keelt peamiselt siis, kui laste vahel on konflikt, on tekkinud ohtlik olukord või keegi lastest on haiget saanud.

Laste keelekasutus õpetajaga	- Kaks õpetajat ütlevad, et lapsed pöörduvad nende poole vene keeles. - Üks õpetaja ütleb, et lapsed pöörduvad tema poole eesti keeles.	- Kõik kolm õpetajat ütlevad, et lapsed pöörduvad nende poole vene keeles. - Üks õpetaja selgitab, et kui ta palub neil korrata sama lauset eesti keeles, siis saavad lapsed sellega hakkama.	- Nii enamikus keelekümbeluse kui ka kõigis pilootprojekti rühmades pöörduvad lapsed õpetaja poole vene keeles. Kui õpetaja aga suhtleb lastega eesti keeles, saavad lapsed sellest (vahel abivahendite) toel aru ja suudavad ka ise veidi rääkida.	- Ühes keelekümbelusrühmas pöörduvad lapsed õpetaja poole eesti keeles.
Laste keelekasutus omavahel	- Kaks õpetajat ütlevad, et lapsed kasutavad omavahel suhtlemiseks vene keelt. - Üks õpetaja ei anna infot laste omavahelise keelekasutuse kohta.	- Kõik kolm õpetajat ütlevad, et lapsed kasutavad omavahel suhtlemiseks vene keelt.	- Nii keelekümbelusrühmades kui ka pilootprogrammi rühmades kasutavad lapsed omavahelises suhtluses vene keelt.	
Probleemid	- Üks õpetaja ütleb, et osal lastest ei ole huvi eesti keele vastu ega soovi eesti keelt kasutada ja nad näitavad seda ka välja.	- Üks õpetaja ütleb, et probleemiks võib olla õpitava teema raskus, mistõttu lastel on raske kõnest aru saada.	- Kõik õpetajad nimetavad erinevaid probleeme.	

	- Üks õpetaja ütleb, et laste kõige suurem hirm on, et neist ei saada aru ja neil ei tule eesti keeles rääkimine hästi välja.	- Üks õpetaja ütleb, et mõnikord esineb distsipliiniprobleeme. - Üks õpetaja ütleb, et probleemiks on see, et venekeelsed õpetajad tahavad kohe tema eestikeelse jutu lastele vene keelde tõlkida. - Üks õpetaja ütleb, et probleemiks on heade õppematerjalide nappus, mistõttu tal kulub endal materjalide valmistamiseks palju aega.		
Edusammud	- Üks õpetaja ütleb, et tema jaoks on suurim edusamm, et lapsed juba räägivad eesti keeles, küll vigadega, aga proovivad, pingutavad ja julgevad eesti keelt kasutada. - Kaks õpetajat ütlevad, et lapsed (või osa lapsi)	- Üks õpetaja ütleb, et edusammuks võib pidada, et lapsed juba reageerivad eestikeelsele pöördumisele ja püüavad ka ise vastata. - Üks õpetaja ütleb, et lastel on huvi eesti keele vastu ja lapsed	- Nii keelekümbuse kui ka pilootprojekti õpetajad nimetavad edusammudena laste huvi ja soovi eesti keelt kasutada ning keelelist arengut.	

	tahavad väga eesti keelt õppida ja neile meeldib eesti keeles rääkida.	küsivad pidevalt, kuidas midagi eesti keeles öeldakse.		

Tabel 6. Keelekümbluse ja pilootprojekti võrdlus

	Keelekümblus	Pilootprojekt	Õppealajuhataja	Sarnasused	Erinevused
Üldhinnang	- Kaks õpetajat ütlevad, et keelekümblus ja pilootprogramm on pigem sarnased. - Üks õpetaja ei avalda selle kohta arvamust.	- Kõik kolm õpetajat ütlevad, et keelekümblus ja pilootprojekt on pigem sarnased.	- Keelekümblus ja pilootprojekt on pigem sarnased.	- Enamik õpetajaid ja õppealajuhataja ütlevad, et keelekümblus ja pilootprojekt on pigem sarnased.	
Sarnasused	- Üks õpetaja ütleb, et mõlemas programmis on õpetajatel sama eesmärk - õpetada lastele eesti keelt. - Üks õpetaja ütleb, et mõlemas programmis on kõige olulisem lastega eesti keeles suhelda.	- Üks õpetaja ütleb, et sarnane on suhtlemine lastega ainult eesti keeles. - Üks õpetaja ütleb, et keeleõppemeetodid ja materjalid on samad.	- Peamine sarnasus on selles, et mõlemad meetodid järgivad samu eesmärke: eesti keele õppimine, eesti keele õpetamine, lastega ainult eesti keeles suhtlemine, eesti keele ja kultuuri toetamine.	- Nii keelekümblus-õpetajad ja pilootprojekti õpetajad kui ka õppealajuhataja nimetavad sarnasuseks lastega ainult eesti keeles suhtlemist.	- Üks pilootprojekti õpetaja nimetab sarnasuseks õppemeetodeid ja õppematerjale.

	- Üks õpetaja ei avalda selle kohta arvamust.				
Erinevused	- Üks õpetaja ütleb, et ainuke erinevus on õpetajate arv rühmas. Kui keelekümblusprogrammis tegeleb lastega üks õpetaja, siis pilootprojektis kaks õpetajat - eestikeelne ja venekeelne õpetaja. Nii on õpetajatel lihtsam. Kahe keele korraga kasutamine on aga pigem miinus, sest võib hakata keeleomandamist segama.	- Kaks õpetajat nimetavad erinevusena, et pilootprojektis toimub töö väiksemates alarühmades, keelekümbluses aga kogu aeg suures rühmas. Väiksema laste arvu tõttu saavad lapsed pilootprojektis rohkem tähelepanu. - Üks õpetaja nimetab erinevusena seda, et pilootprogrammis kuulevad lapsed pidevalt kaht	- Üks oluline erinevus on see, et pilootprojekti raames õpitakse keelt loomulikult viisil. Õpetaja lihtsalt elab koos lastega päev läbi koos, jalutab ja mängib nendega. - Toetudes tulemustele arvab õppealajuhataja, et keelekümblusprogramm ja -süsteem on palju efektiivsem kui pilootprojekt. Põhjusena nimetab ta keelekümblusprogrammi pikaajagset tööd,	- Nii keelekümblusõpetajate kui ka pilootprogrammi õpetajate arvates on peamine erinevus pilootprogrammi suurem õpetajate arv rühmas ja pilootprogrammi töö alarühmades.	- Üks õpetaja arvab, et pilootprogrammis kahe keele pidev kuulamine on õpilastele kasulik. - Õppealajuhataja arvates on erinevus selles, et pilootprojektis õpitakse keelt lihtsalt koos õpetajaga päeva veetes, loomulikult viisil. - Õppealajuhataja arvates on keelekümblusprogramm palju tõhusam väljatöötatud süsteemi ja metoodika tõttu.

	- Kaks õpetajat ei avalda erinevuste kohta arvamust.	- keelt, mis on tema arvates kasulik. - Üks õpetaja nimetab erinevusena õpetaja töögraafikut. Kui keelekümblus-õpetaja töötab vahetustega, siis pilootprojekti õpetaja töögraafik on kogu aeg samasugune.	väljakujunenud süsteemi, oma metoodikat ja tulevikukavasid.		
Kumba soovitaks lapsevanemale	- Kaks õpetajat soovitaksid lapsevanematele keelekümblsruh ma. Põhjuseks nimetavad nad keelekümbluse meeldivuse lastele ja varases eas keele õppimise kasulikkust.	- Üks õpetaja soovitaks võrdselt nii pilootprojekti rühma kui ka keelekümblus-rühma, sest tema arvates toimub keeleõpe neis ühtemoodi. - Üks õpetaja soovitaks	- Soovitab keelekümblsruh ma, sest see on tõhusam.		- Keelekümblsruh ma õpetajad ja õppealajuhataja soovitavad peamiselt keelekümblsruh ma. - Pilootprojekti õpetajad soovitavad eri variante.

	- Üks õpetaja ei oska soovitada, kumma rühma peaks valima. Ta arvab, et vanemad peaksid ise otsustama, kuid tema arvates pole neil kahel programmil erinevust.	keelekümbelus-rühma, kuid ainult siis, kui see on täielik keelekümbelus. Kui valida aga osalise keelekümbuluse ja pilootprojekti rühma vahel, siis ta erinevust ei näe ja ütleb, et lapsevanem peab ise lähtuma oma lapse vajadustest, võimekusest ja eripärast. - Üks õpetaja soovitaks pilootprojekti rühma, sest tema arvates on parem kahte keelt korraga õppida.			

5.1.1. Keelekümblusprogrammi ja pilootprojekti “Professionaalne eestikeelne õpetaja vene õppekeelega rühmas” õpetajate arvamuste kokkuvõtlik võrdlus

Keelekümblusprogrammi ja pilootprojekti õpetajate haridustase on sarnane. Viiel õpetajatel on bakalaureusekraad ja üks õpetaja omandab bakalaureusekraadi. Õpetajate erialade osas on sarnane, et nii keelekümblsruhmades kui ka pilootprojekti rühmades on õpetajate erialad väga erinevad ja ainult osa õpetajate eriala on seotud lasteaiatööga või eesti keele õpetamisega. Keelekümblusõpetajatest on kahe õpetaja erialad seotud kas lasteaiatööga või eesti keele õpetamisega: ühe eriala eesti keel teise keelena algkoolis ja teise õpetaja eriala koolieelse lasteasutuse õpetaja mitmekeelses õppekeskkonnas. Kolmanda õpetaja eriala ei ole seotud lasteaiaga eesti keele õpetamisega, kuid on seotud tööga inimestega. Pilootprojekti õpetajatest on ühe õpetaja eriala seotud kas lasteaiatööga või eesti keele õpetamisega: tema eriala on koolieelse lasteasutuse õpetaja. Ülejäänud kahe õpetaja erialad ei ole otseselt seotud tööga lasteaias või eesti keele õpetamisega, kuid mõlema erialad on seotud tööga inimestega ja ka noortega: nende erialad on eripedagoog ja noorsootöötaja. Täienduskoolitusel osalemise osas on sarnane, et täienduskoolitustel osalemine on erisugune nii keelekümblusõpetajate seas kui ka pilootprojekti õpetajate seas. Keelekümblusõpetajatest on vaid üks käinud täienduskoolitustel ja teinud seda korduvalt. Kaks keelekümblusõpetajat ei ole enda sõnul aga täienduskoolitustel osalenud. Pilootprojekti õpetajatest on kaks osalenud pilootprojekti täienduskoolitustel (mis on pilootprojekti osalevatele õpetajatele kohustuslik) ning üks õpetaja ka ühel muul erialasel koolitusel. Kolmas õpetaja ei ole erialastel koolitustel osalenud.

Emakeele osas on veidi erinev see, et keelekümblusõpetajatest ühe emakeel on eesti keel ja kahel vene keel ning eesti keelt oskavad nad C1-tasemel. Kõigi pilootprojekti õpetajate emakeel on vene keel ning eesti keelt oskavad nad C1-tasemel. Lasteaias töötamise kogemus on keelekümblusprogrammi ja pilootprojekti õpetajatel veidi erinev. Ainult üks keelekümblusprogrammi õpetaja on töötanud kogu aeg lasteaias ja tema staaž on ka kõigist õpetajaist suurim – 14 aastat. Teised keelekümblusprogrammi õpetajad on lasteaias töötanud vastavalt 4 ja 1,5 aastat. Pilootprojekti õpetajad on väiksema staažiga,

mille üheks põhjuseks on ka asjaolu, et pilootprojekt toimub alles neli aastat. Üks pilootprojekti õpetaja on lasteaias töötanud 6 aastat, teised kaks alla aasta.

Vaadeldavas rühmas töötamise kogemus on selles mõttes sarnane, et nii keelekümblusprogrammi kui ka pilootprogrammi õpetajad ei ole vaadeldavas rühmas väga kaua töötanud ja enamik õpetajaid on vaadeldavas rühmas töötanud vähem kui lasteaias üldse. Kõige kauem on vaadeldavas rühmas töötanud üks keelekümblusõpetaja – neli aastat. Teised keelekümblusõpetajad on oma rühmas töötanud vastavalt poolteist aastat ja üks aasta. Pilootprojektis kõige kauem töötanud õpetaja staaž vaadeldavas rühmas on kaks aastat. Ülejäänud pilootprojekti õpetajad on oma rühmas töötanud kaheksa kuud ja üks kuu. Vaadeldavasse rühma tööle sattumine on osaliselt sarnane ja osaliselt erinev. Sarnane on see, et nii keelekümblusrühma kui ka pilootprogrammi õpetajatest osa tuli ise lasteaeda tööle ja osa tuli lasteaeda tööle kellegi kutse peale. Erinev on aga see, et kui kõik pilootprojekti õpetajad valisid selle rühma ise, siis keelekümblusprogrammi õpetajatest valis rühma ise üks ja kahele pakuti tööd just selles rühmas.

Õppetegevused on sarnased nii keelekümblusrühmades kui ka pilootprojekti rühmades. Peamised nimetatavad tegevused on: võimlemine, hommikuring ja erinevad temaatilised õppetegevused (nt muusika, liikumine, kunst, keskkond). Erinevuseks on see, et temaatiliste õppetegevuste ajal tegutsevad keelekümblusõpetajad terve rühmaga, pilootprojekti rühm jagatakse aga pooleks ja eestikeelne õpetaja tegutseb poole rühmaga magamistoas. Õppetegevuste meeldivuse osas on sarnane, et nii keelekümblusõpetajad kui ka pilootprojekti õpetajad nimetavad lastele meeldivana mängu ja liikumisega seotud tegevusi. Erinevana võib välja tuua, et pilootprojekti õpetajad nimetasid rohkem konkreetsete tegevuste nimetusi, mis lastele meeldivad (lauamängud, tantsimine, robotika, liisusalmid), keelekümblusõpetajad aga nimetasid pigem üldisi tegevusi (tantsud, laulud, mängud).

Õppematerjalid on sarnased nii keelekümbluserühmades kui ka pilootprojekti rühmades. Peamised nimetatavad vahendid on: pildid, videod, erinevad mängud, digivahendid, töölehed ja raamatud. Erinevusena võib välja tuua seda, et pilootprojekti õpetajad kasutavad rohkem digivahendeid kui keelekümblusõpetajad. Õppemeetodite osas on

sarnane see, et enamus kõigist õpetajatest nimetab peamise õppemeetodina õppimist läbi mängu. Õpetamispõhimõtetes on sarnane, et kõik õpetajad lähtuvad kõigepealt laste huvidest ning peavad oluliseks tekitada lastes huvi eesti keelt õppida ning julgustavad lapsi eesti keeles rääkima.

Koostöös kolleegidega on sarnane, et kõik õpetajad teevad vähesel või suuremal määral koostööd oma rühma teiste õpetajatega ning lasteaia muusikaõpetajaga. Samuti teeb nii osa keelekümbelõpetajaid kui ka osa pilootprojekti õpetajaid koostööd lasteaia liikumisõpetajaga ning teiste rühmade õpetajatega. Koostöö seisneb peamiselt infovahetuses ja õppematerjalide jagamises. Erinevus on see, et üks pilootprojekti õpetaja nimetab koostööd lasteaia eesti keele õpetajaga, keelekümbelrühma õpetajatest ei maini sellist koostööd keegi. Veel võib erinevusena nimetada, et pilootprojekti nimetavad mõnevõrra rohkem erinevaid koostöötegevusi kui keelekümbelrühmade õpetajad. Koostöö juhtkonnaga on sarnane nii keelekümbelrühmade õpetajatel kui ka pilootprojekti rühmade õpetajatel. Enamik õpetajaid teeb juhtkonnaga rohkem või vähem koostööd. Juhtkond suunab õpetajaid koolitustele ja toetab igapäevatoos. Koostöö lapsevanematega on üldiselt sarnane nii keelekümbelrühmades kui ka pilootprojekti rühmades. Peamiselt jagavad õpetajad lapsevanematele infot lasteaias toimuvate tegevuste kohta. Väike erinevus on see, et üks pilootprojekti õpetaja ei ole vähese töötamise aja tõttu veel jõudnud lapsevanematega koostööd teha.

Õpetajate keelekasutus lastega on sarnane, kõik õpetajad nii keelekümbelrühmades kui ka pilootprojekti rühmades suhtlevad lastega eesti keeles. Kaks pilootprojekti õpetajat kasutavad vene keelt siis, kui on tekkinud ohtlik olukord (konflikt, vigastus vm). Ka keelekümbelõpetajad mainivad, et kasutavad veidi vene keelt siis, kui lapsed ei saa neist aru.

Laste keelekasutus õpetajatega on samuti sarnane, nii keelekümbeluses kui ka pilootprojekti rühmades pöörduvad lapsed õpetajate poole üldiselt vene keeles. Erinevuseks on see, et ühes keelekümbelrühmas pöörduvad lapsed õpetaja poole eesti keeles. Teistes rühmades, kus lapsed pöörduvad õpetaja poole kõigepealt eesti keeles, suhtlevad nad edasi ka eesti keeles, kui õpetaja neid sellele suunab. Sarnane on ka see, et kõigis rühmades suhtlevad lapsed omavahel vene keeles.

Probleemide osas on sarnane see, et peaaegu kõik õpetavad nimetavad mingi probleemi. Probleemid on aga erinevad. Keelekümblusõpetajad mainivad ühe probleemina, et lapsed kardavad mõnikord eesti keeles rääkida, sest arvavad, et see ei tule neil hästi välja ning teise probleemina, et mõned lapsed ei tunne eesti keele vastu huvi. Pilootprojekti nimetatakse ühe probleemina eestikeelse jutu keerukust, mistõttu lapsed ei saa sellest aru ning teise probleemina seda, et venekeelne õpetaja üritab eestikeelset jutu kohe lastele vene keelde tõlkida, mis vähendab keeleõppe efektiivsust. Edusammude osas on sarnane, et nii keelekümbluse kui ka pilootprojekti õpetajad näevad laste huvi ja soovi eesti keelt kasutada ning laste keelelist arengut.

Üldhinnang keelekümbluse ja pilootprojekti kohta on sarnane. Enamik õpetajaid ja õppealajuhataja on arvamusel, et keelekümblus ja pilootprojekt on pigem sarnased. Kõik vastajad nimetavad sarnasuseks seda, et mõlemas programmis suheldakse lastega ainult eesti keeles. Üks õpetaja nimetab sarnasuseks õppemeetodeid ja õppematerjale. Keelekümbluse ja pilootprojekti peamise erinevusena tuuakse sarnaselt välja pilootprogrammi suurem õpetajate arv rühmas ja pilootprogrammi töö alarühmades. Üks õpetaja näeb erinevusena ka seda, et pilootprojekti kuulevad lapsed pidevalt kahte keelt, keelekümblusprogrammis aga peamiselt vaid eesti keelt. Õppealajuhataja arvates on erinevus ka selles, et pilootprojekti õpitakse keelt loomulikult viisil, st et õpetaja lihtsalt elab koos lastega läbi nende päevased tegevused. Samas peab õppealajuhataja keelekümblusprogrammi palju tõhusamaks selle väljatöötatud süsteemi ja metoodika tõttu. Küsimusele "Kumba rühma soovitaksite lastevanematele?" vastati erinevalt. Kaks keelekümblusõpetajat ja õppealajuhataja soovitsid keelekümblusrühma. Pilootprojekti õpetajad soovitsid eri variante: üks soovitsid pilootprojekti rühma, üks soovitsid mõlemat rühma ja üks soovitsid keelekümblusrühma, aga ainult siis, kui see oleks täielik keelekümblus. Ka üks keelekümblusõpetaja soovitsid mõlemat rühma võrdselt.

5.2. Keelekümblusprogrammi ja pilootprojekti “Professionaalne eestikeelne õpetaja vene õppekeele rühmas” tunnivaatluste võrdlus

Tabel 7. Hommikuring

	Keelekümblus	Pilootprojekt	Sarnasused	Erinevused
Õpetajate arv	- 1 eestikeelne õpetaja - 1 venekeelne õpetajaabi	- 1 eestikeelne õpetaja - 1 venekeelne õpetaja - 1 venekeelne õpetajaabi	- Igas rühmas on üks eestikeelne õpetaja. - Igas rühmas on üks venekeelne õpetajaabi.	- Pilootprojekti rühmas on kaks õpetajat (üks venekeelne ja üks eestikeelne).
Toimumise koht	- Kõigis rühmades toimub hommikuring rühmaruumis.	- Kõigis rühmades toimub hommikuring rühmaruumis.	- Toimumiskoht on rühmaruumis.	
Kestus	- Ühes rühmas 15 minutit - Ühes rühmas 20 minutit - Ühes rühmas 30 minutit	- Kahes rühmas 15 minutit - Ühes rühmas kokku 30 minutit, eesti keeles 15 minutit	- Mõnes rühmas lühem ja mõnes pikem.	
Vahendid	- Kõigis rühmades pildid, mänguasjad, seinakalender - Ühes rühmas õppevideod	- Kõigis rühmades pildid, mänguasjad, seinakalender	- Vahendid on samad.	

Tegevused	- Üks õpetaja küsib laste tuju kohta, üks õpetaja tervitab lapsi, lugedes koos nendega teretamise salmi. - Kõik rühmad laulavad laulu ("Kui sul tuju hea, siis ..." , "Tervitame päikest, tervitame maad", "Kes on täna meiega"). Kaks õpetajat saadavad laulu liigutustega, mida lapsed kordavad. Kolmandas rühmas kõnnivad lapsed ringis, tantsivad ja plaksutavad. - Kõigis rühmades tehakse õppevideot kassipojast, kellele meeldib mängida lõngakeradega ja tallest, kelle villast lõngakerasid tehakse, teises rühmas räägitakse aastaegadest ja õpitakse mängulisel viisil kujundeid, kolmandas rühmas räägitakse ilmast ja riidest ning riietatakse karu vastavalt ilmale. - Videot vaadates peatab õpetaja video vahepeal ja seletab lastele veel kord, mis videos toimus ja	- Ühes rühmas õpetaja teretab lapsi ja siis loevad lapsed koos õpetajaga hommikuluuletust. - Ühes rühmas otsib iga laps oma nimega oma tooli. Õpetaja teretab lapsi, lapsed teretavad õpetajat. Lapsed teretavad üksteist kättpidi ja eesti keeles. - Ühes rühmas tuleb lastele külla väike mängusiil. Eestikeelne õpetaja räägib siili rollis ja venekeelne õpetaja tõlgib vene keelde. - Ühes rühmas lauldakse laulu "Kes on täna meiega?". Laulu ajal seisavad lapsed ringis ja annavad palli edasi. Kelle käes on pall, ütleb lause oma nimega, nt <i>Matvei on täna meiega</i>. - Ühes rühmas küsib õpetaja mis nädalapäev on täna, homme, oli eile. Lapsed vastavad täislausega, võtavad vastava sildi, kus on kirjas täna ja kleebivad selle õige nädalapäeva juurde. Seejärel räägitakse ilma ja aastaaja	- Nii keelekümbuses kui ka pilootprojekti rühmades lauldakse või loetakse. luuletust. - Nii keelekümbuses kui ka pilootprojekti rühmades räägitakse ilmast. - Nii keelekümbuses kui ka pilootprojekti rühmades kasutatakse mängulisi tegevusi. - Nii keelekümbuses kui ka pilootprojekti	- Pilootprojekti rühmades tehakse osa tegevusi kahes väiksemas rühmas (üks vene keeles ja teine eesti keeles) või kaks korda (üks kord vene keeles ja teine kord eesti keeles). - Keelekümbus-rühmades tehakse mitmekesise-maid ja kohati keerukamaid tegevusi (nt video vaatamine, kujundite õppimine).

	küsib, kas lapsed saavad aru. Sama tehakse ka video lõppedes. - Video teemalisi sõnu õpitakse piltide abil. Lapsed panevad pildid (loo tegelased, esemed, tegevused) õigesse järjekorda ja nimetatakse. - Aastaaegadest rääkides esitab õpetaja suunavaid küsimusi, näiteks <i>Kas praegu on suvi?</i> Lapsed vastavad iseseisvalt. - Kujundeid õppides võtab õpetaja kotikesest eri kujuga klotse (nt kuubik, silinder). Lapsed nimetavad eseme nime ja kirjeldavad seda (nt suur, väike). Kui kõik klotsid on väljas, panevad lapsed silmad kinni, õpetaja võtab ühe klotsi ära ja lapsed ütlevad, mis on puudu. - Ilmast rääkides korratakse riideesemete nimetusi, õpetaja näitab pilti ja ütleb nimetuse, lapsed kordavad. Siis riietavad lapsed ilmakaru, kes on tahvli peal. Õpetaja küsib küsimusi ilma	tunnustest. Õpetaja küsib milliseid kevade tunnuseid lapsed teavad. Kui lapsed ei oska ise vastata, küsib õpetaja suunavaid küsimusi. Pärast räägib õpetaja tänastest päeva tegevustest. Ütleb lastele, mida nad täna koos hakkavad tegema ja mis õppetegevused on päeva jooksul planeeritud. - Ühes rühmas küsib õpetaja nädalapäevi, lapsed vastavad mis päev täna on. Seejärel loevad õpetaja ja lapsed koos nädalapäevade luuletust. Siis minnakse kõik koos akna juurde, vaadatakse, mis ilm on väljas ning räägitakse ilmast. Õpetaja küsib laste käest <i>kas päike paistab? Kas taevas on pilves?</i> Lapsed vaatavad aknast ilma ja vastavad õpetajale. Lapsed nimetavad sõnu õpetaja järgi.	rühmades korratakse sõnu õpetaja järgi ja vastatakse õpetaja küsimustele.	

	kohta, nt <i>kas täna päike paistab?</i> <i>Kas vihma sajab?</i> - Lapsed vastavad <i>jah</i> või <i>ei</i> ning kinnitavad vastavalt ilmale karule magnetiga selga sobivad riideesemed. - Lõpuks nimetab õpetaja kõik kevadkuud ja lapsed kordavad. Õpetaja küsib <i>kas praegu on märts?</i> Lapsed vastavad ja õpetaja märgib kalendris märtsikuu.			
Laste meeleolu ja aktiivsus	- Esimeses tegevuses tegutsevad lapsed kõigis rühmades rõõmsalt ja hea meelega. - Teises tegevuses vaatavad ühe rühma lapsed videot huviga ja esitavad vajaduse korral ka õpetajale küsimusi, näiteks uurivad lapsed, kuidas nimetatakse eesti keeles lamba poegi.	- Lapsed võtavad hea meelega osa mängulistest ja liikuvatest tegevustest. - Lapsed vastavad õpetajate küsimustele. - Kui tegevus venib liiga pikaks, siis laste tähelepanu hajub ja neil hakkab igav.	- Nii keelekümblyes kui ka pilootprojekti rühmades võtavad lapsed hea meelega osa mängulistest tegevustest. - Nii keelekümblyes kui ka pilootprojekti rühmades vastavad lapsed	

			õpetajate küsimustele.	
Õpetaja keelekasutus	- Kõik õpetajad räägivad lastega põhiliselt eesti keeles. - Üks õpetaja tõlgib mõned raskemad kohad ka vene keelde. - Kui lapsed ei kuula sõna või vaidlevad omavahel, siis kasutab üks õpetaja vene keelt, et lapsi maha rahustada. - Venekeelsed õpetajaabid räägivad lastega vene keeles ja kui lapsed ei saa öeldust aru ka tõlgivad mõned kohad vene keelde. - Õpetajad püüavad arusaamatuid kohti ka žestidega näitlikustada.	- Ühes rühmas (kõige väiksemate lastega) toimub paralleelselt kahes keeles: venekeelne õpetaja alustab ja eestikeelne õpetaja kordab kõike eesti keeles. - Ühes rühmas toimub kahes osas. Kõigepealt on lapsed venekeelse õpetajaga, seejärel lähevad teise rühmanurka eestikeelse õpetaja juurde. - Ühes rühmas toimub eesti keeles (selles rühmas toimub hommikuring üle päeva eesti ja vene keeles või teeb eestikeelne õpetaja hommikuringi ja venekeelne õpetaja õhturingi. - Eestikeelsed õpetajad räägivad eesti keeles. Kui lapsed ei saa aru, siis venekeelsed õpetajad tõlgivad. Ühes rühmas on üks kakskeelne laps, kes teistele seletab, kui need ei saa aru.	- Eestikeelsed õpetajad räägivad lastega põhiliselt eesti keeles.	- Keelekümblusrühmades kasutavad õpetajad veidi vene keelt, kui lapsed ei saa aru või kui on vaja lapsi rahustada. - Pilootprojekti rühmades kasutab eestikeelne õpetaja ainult eesti keelt. Venekeelne õpetaja tõlgib vajaduse korral.

Laste keelekasutus	- Õpetajaga räägivad ühe rühma lapsed eesti keeles, kahe rühma lapsed eesti ja vene keeles. - Omavahel suhtlevad kõigi kolme rühma lapsed vene keeles.	- Eestikeelse õpetajaga räägivad kahe rühma lapsed eesti keeles. - Ühe rühma lapsed räägivad õpetajaga nii eesti kui ka vene keeles. - Omavahel räägivad lapsed vene keeles.	- Lapsed kasutavad eestikeelse õpetajaga rääkimisel eesti keelt. - Osa lapsi kasutab eestikeelse õpetajaga rääkimisel ka vene keelt. - Omavahel räägivad kõik lapsed vene keeles.	

Tabel 8. **Hommikuvõimlemine**

	Keelekümblus	Pilootprojekt	Sarnasused	Erinevused
Õpetajate arv	- 1 eestikeelne õpetaja - 1 venekeelne õpetajaabi			
Toimumise koht	- Kaks õpetajat viivad läbi hommikuvõimlemise rühmaruumis ekraani ees. - Üks õpetaja ei tee hommikuvõimlemist.	- Pilootprojekti rühmas ei tee eestikeelsed õpetajad hommikuvõimlemist. Hommikuvõimlemise teeb venekeelne õpetaja enne eestikeelse õpetaja tööpäeva algust (info pärineb pilootprojekti õpetajatelt).		
Kestus	- Kahes rühmas kestab hommikuvõimlemine 15 minutit.			
Vahendid	- Üks õpetaja kasutab spordivahendeid: palli ja nõõri. - Üks õpetaja kasutab muusikat ja ekraani. - Üks õpetaja ei tee hommikuvõimlemist.			

Tegevused	- Ühes rühmas räägib õpetaja lastele, mida tuleb teha, näitab abivahendeid kasutades tegevused ette ning nimetab eesti keeles. Lapsed matkivad õpetaja liigutusi ning kordavad õpetaja teksti eesti keeles. - Ühes rühmas paneb õpetaja käima muusikavideo ning näitab lastele harjutusi ette ja lapsed kordavad neid järgi. Seejärel valib õpetaja ühe lapse, kes teeb õpetaja asemel harjutusi ette ja teised lapsed kordavad.			
Laste meeleolu ja aktiivsus	- Lastele meeldib võimlemine ja nad teevad harjutusi aktiivselt kaasa.			
Õpetaja keelekasutus	- Kaks õpetajat kasutavad eesti keelt.			
Laste keelekasutus	- Omavahel suheldes kasutavad lapsed vene keelt. - Harjutusi tehes nimetavad lapsed kehaosi eesti keeles.			

Tabel 9. **Hommikusöök**

	Keelekümblus	Pilootprojekt	Sarnasused	Erinevused
Õpetajate arv	- 1 eestikeelne õpetaja - 1 venekeelne õpetajaabi	- 1 eestikeelne õpetaja - 1 venekeelne õpetaja - 1 venekeelne õpetajaabi	- Igas rühmas on üks eestikeelne õpetaja. - Igas rühmas on üks venekeelne õpetajaabi.	- Pilootprojekti rühmas on kaks õpetajat (üks venekeelne ja üks eestikeelne).
Toimumise koht	- Kõigis kolmes rühmas toimub hommikusöök rühmaruumis.	- Kõigis kolmes rühmas toimub hommikusöök rühmaruumis.	- Kõigis rühmades toimub hommikusöök rühmaruumis.	
Kestus	- Ühes rühmas 20 minutit - Kahes rühmas 15 minutit	- Kahes rühmas 20 minutit - Ühes rühmas 15 minutit	- Nii keelekümbuses kui ka pilootprojektis kestab hommikusöök umbes sama kaua.	
Vahendid	- Igas rühmas on menüü. - Ühel õpetajal on kiletasku päevamenüü piltidega.	- Igas rühmas on menüü.	- Osas rühmades on kasutusel mänguasjad ja	- Keelekümbus- rühmades on

	- Ühes rühmas on seina peal pildid lasteaias pakutavatest söökidest.	- Üks õpetaja kasutab enne hommikusööki mängunõude komplekti.	näitlikud vahendid.	rohkem näitlikku materjali.
Tegevused	- Üks õpetaja loeb koos lastega enne hommikusööki söögiluuletuse. Üks õpetaja laulab koos lastega kätepesemise laulu ja kõik näitavad ka laulus nimetatud tegevusi. - Üks õpetaja laseb lastel otsida piltide hulgast täna hommikusöögiks pakutavad ja neid nimetada, nt täna on hommikusöögiks piima- nuudlisupp ja kakao. - Üks õpetaja näitab lastele pilte tänastest toitudest. Lapsed peavad sõnu meenutama ja ütleva nendega lause, nt <i>ma söön putru</i>. Õpetaja aitab vajaduse korral. Lõpuks korratakse lauseid veel kõik koos.	- Ühes rühmas mängitakse hommikusöök enne söömist nukunõudega läbi. Eestikeelne õpetaja võtab lusika ja küsib lastelt <i>mida me sööme?</i> ja ütleb <i>mina söön putru</i>. Venekeelne õpetaja ütleb samu lauseid vene keeles. Lapsed matkivad tegevusi ja kordavad lauseid. - Ühes rühmas ütlevad õpetajad lastele enne hommikusööki, mis täna menüüs on. Eestikeelne õpetaja ütleb seda eesti keeles ja venekeelne õpetaja vene keeles. - Ühes rühmas küsib õpetaja laste käest enne lauda istumist, mis söögikord praegu on, kas lõuna, õhtu või hommikusöök. Lapsed vastavad. Seejärel vaatab õpetaja koos lastega menüüst, mis täna hommikusöögiks on ja nad arutavad veidi menüü üle.	- Nii keelekümblyuses kui ka pilootprojekti rühmades tutvustavad õpetajad hommikusöögi menüüd.	- Keelekümblusrühmades kasutab rohkem õpetajaid mängulisust.

		- Õpetaja küsib laste käest, kas neile meeldib putru süüa ja kas meeldib rohkem tee või kakao.		
Õpetaja keelekasutus	- Kõik kolm õpetajat räägivad lastega ainult eesti keeles. - Õpetajaabid räägivad lastega vene keeles.	- Kõik kolm eestikeelset õpetajat räägivad lastega eesti keeles. - Venekeelsed õpetajad ja õpetajaabid räägivad lastega vene keeles.	- Eestikeelsed õpetajad kasutavad lastega suhtlemisel eesti keelt. - Kõik õpetajad kasutavad teemakohast sõnavara.	- Pilootprojekti rühmades on kasutusel paralleelselt eesti ja vene keel.

Laste keelekasutus	- Kõigis kolmes rühmas suhtlevad lapsed omavahel vene keeles. - Ühes rühmas on lapsi, kes alustavad vestlust õpetajaga eesti keeles. - Üldiselt pöörduvad lapsed õpetaja poole vene keeles, aga kui õpetaja palub korrata eesti keeles, siis lapsed teevad seda, kui oskavad. Õpetaja küsimustele vastavad lapsed eesti keeles.	- Kõigis kolmes rühmas suhtlevad lapsed omavahel vene keeles. - Õpetaja poole pöördumine algab vene keeles, kui õpetaja palub öelda eesti keeles, kasutab laps eesti keelt (kui oskab).	- Nii pilootprojekti rühmades kui ka keelekümblusrühmades kasutavad lapsed omavahel suhtlemiseks vene keelt. - Üldiselt pöörduvad lapsed õpetaja poole vene keeles. - Mõnes rühmas on mõned lapsed, kes pöörduvad õpetaja poole eesti keeles.	

Tabel 10. Õppetegevus 1

	Keelekümblus	Pilootprojekt	Sarnasused	Erinevused
Õpetajate arv	- 1 eestikeelne õpetaja - 1 venekeelne õpetaja abi	- 1 eestikeelne õpetaja - 1 venekeelne õpetaja - 1 venekeelne õpetaja abi	- Nii keelekümbuses kui ka pilootprojekti rühmades on üks eestikeelne õpetaja. - Igas rühmas on üks venekeelne õpetajaabi.	- Keelekümblusrühmas on ainult eestikeelne õpetaja. - Pilootprojekti rühmas on üks eestikeelne õpetaja ja üks venekeelne õpetaja.
Toimumise koht	- Kahes rühmas toimub õppetegevus rühmaruumis laudade taga. - Ühes rühmas toimub õppetegevus rühmaruumis eestikeelses nurgas, lapsed istuvad poolringis õpetaja ümber.	- Kahes rühmas toimub eestikeelne õppetegevus alarühmas ja magamistoas. - Ühes rühmas toimub eestikeelne õppetegevus suures rühmas ja rühmaruumis (seetõttu, et sel päeval on kohal vähe lapsi).	- Suures rühmas toimub tegevus rühmaruumis.	- Pilootprojekti rühmas jagatakse rühm üldjuhul pooleks, üks osa jääb venekeelse õpetajaga, teine õpib eestikeelse õpetajaga magamistoas.
Kestus	- Ühes rühmas kestab õppetegevus 20 minutit.	- Ühes rühmas kestab õppetegevus 15 minutit.	- Nii keelekümbuses	

	- Kahes rühmas kestab õppetegevus 30 minutit.	- Kahes rühmas kestab õppetegevus 30 minutit.	kui ka pilootprojekti rühmades on väiksematel lastel õppetegevuse kestus lühem ja suurematel lastel pikem.	
Vahendid	- Kaks õpetajat kasutavad töölehti. - Kaks õpetajat kasutavad digivahendeid (<i>smart</i>-tahvlit, telefoni). - Kaks õpetajat kasutavad pildimaterjali. - Üks õpetaja kasutab erikujulisi klotse. - Üks õpetaja kasutab riidesemeid.	- Kaks õpetajat kasutavad pildimaterjali. - Kaks õpetajat kasutavad mänguasju (loomade kujukesi, kuubikuid). - Kaks õpetajat kasutavad digivahendeid (Bee-Bot roboteid, <i>smart</i>-tahvlit, tahvelarvutit). - Üks õpetaja kasutab tahvlit.	- Nii keelekümbelusrühmades kui ka pilootprojekti rühmades on kasutusel erinevad vahendid laste keeleõppe toeks ja arendamiseks.	- Ükski pilootprojekti õpetaja ei kasuta töölehti.
Tegevused	- Üks õpetaja laseb lastel rühmaruumist otsida töölehtedel kujutatud riidesemeid. Seejärel näitab ta lastele riidesemete pilte, mille juures on esemete nimed segiaetud tähtedega ning lapsed peavad ütlema õige nimetuse.	- Ühes rühmas vaadatakse lühivideot kevade teemal. Seejärel korratakse piltide ja memomängu abil kevadeteemalist sõnavara ja väljendeid ning harjutatakse kevadeteemalistele küsimustele vastamist.	- Nii keelekümbelusõpetajad kui ka pilootprojekti õpetajad kasutavad väga palju näitlikku	

	- Üks õpetaja kasutab erikujulisi klotse ja õpetab nende abil lastele mängulisel viisil (mõistatamine jmt abil) kujundite nimetusi ja omadusi. - Üks õpetaja õpetab lastele lindude nimetusi, tehes seda piltide abil ja mälumänguga. Seejärel kuulatakse linnuhääli ja mõistatatakse, mis lind nii laulab. Lõpuks värvitakse töölehti.	- Ühes rühmas jutustab õpetaja muinasjuttu ning saadab seda vastavasisuliste piltide ja loomakujukeste näitamiseks. Pärast muinasjutu kuulamist räägib õpetaja veel loomadest ja esitab lastele nende kohta küsimusi, millele lapsed vastavad. - Ühes rühmas õpivad lapsed mängulisel viisil matemaatikat. Selleks visatakse suurt kuubikut, leitakse vaibal vastava numbriga kohta ja programmeeritakse Bee-Bot robotit, et ta liiguks sellesse kohta.	materjali õppetegevuste läbi viimiseks - Nii keelekümbelusrühmades kui ka pilootprojekti rühmades toimub kogu õppetegevus mängu kaudu.	
Laste meeleolu ja aktiivsus	- Ühes rühmas liiguvad lapsed aktiivselt ja otsivad huviga ruumi peidetud riideid ning mõistatavad riideesemete nimetusi suure huviga. - Ühes rühmas meeldib lastele väga istuda õpetaja ümber ning neil on huvitav kujundeid mõistatada. Mängulised tegevused meeldivad lastele väga.	- Lapsed kuulavad õpetajat tähelepanelikult ja vaatavad põnevusega pilte. - Lapsed osalevad tegevuses väga aktiivselt. - Tegevus pakub lastele suurt huvi ja nad ootavad põnevusega oma järjekorda.	- Nii keelekümbelusrühmades kui ka pilootprojekti rühmades lastel on huvitav ja põnev. - Nad kuulavad tähelepanelikult õpetaja jutu ja osalevad	

	- Ühes rühmas on lastel väga lõbus linnuhääli ära mõistatada.		aktiivselt õppetegevuses.	
Õpetaja keelekasutus	- Kõik õpetajad kasutavad lastega suhtlemisel eesti keelt - Ühes rühmas aitab õpetajaabi vahel veidi vene keelde tõlkida.	- Kõik kolm õpetajat kasutavad lastega suhtlemisel eesti keelt - Õpetajad teevad oma juttu arusaadavamaks žestide, kehakeele, piltide ja mänguasjade abil. - Ühes rühmas aitab ka venekeelne õpetaja.	- Nii pilootprojekti õpetajad kui ka keelekümbelse õpetajad kasutavad lastega suhtlemisel ja õppetegevuste läbiviimisel eesti keelt.	- Pilootprojekti rühmades on juures ka venekeelne õpetaja, kes suhtleb lastega vene keeles.
Laste keelekasutus	- Kõigis kolmes rühmas räägivad lapsed omavahel vene keeles. - Kõigis kolmes rühmas vastavad lapsed õpetajate küsimustele eesti keeles. - Lapsed ise alustavad kõigis rühmades vestlust õpetajaga vene keeles. Kui õpetaja palub rääkida eesti keeles, siis ütlevad lapsed oma mõtte lühidalt eesti keeles.	- Kõigis kolmes rühmas kasutavad lapsed omavahel suhtlemiseks vene keelt. - Kõigis kolmes rühmas kordavad lapsed õpetajate järgi sõnu ja fraase eesti keeles. - Ühes rühmas oskavad lapsed vaid üksikuid sõnu.	- Nii pilootprojekti rühmades kui ka keelekümbelse rühmades vastavad lapsed õpetaja küsimustele eesti keeles. - Nii keelekümbelse rühades kui ka	

			pilootprojekti- rühmades kasutavad lapsed omavahel suhtlemiseks vene keelt. - Eri vanuses laste keelekasutus erinev. Väiksemad lapsed vastavad küsimustele ühe sõnaga, suuremad lapsed pikemalt.	

Tabel 11. Õppetegevus 2

	Keelekümblus. Õuesõpe	Pilootprojekt. Loovtegevus	Sarnasused	Erinevused
Õpetajate arv	- 1 eestikeelne õpetaja - 1 venekeelne õpetaja abi	- 1 eestikeelne õpetaja - 1 venekeelne õpetaja - 1 venekeelne õpetajaabi	- Nii keelekümblose kui ka pilootprojekti rühmades on üks eestikeelne õpetaja. - Igas rühmas on üks venekeelne õpetajaabi	- Pilootprojekti rühmas on ka venekeelne õpetaja.
Toimumise koht	- Õues, lasteaia territooriumil.	- Kõigis rühmades toimub tegevus suures rühmas rühmaruumis laudade taga.		- Keelekümblusrühma tegevus toimub lasteaia õues. - Pilootprojekti rühmade tegevused toimuvad rühmaruumis.
Kestus	- 20 minutit	- Kõigis rühmades kestab õppetegevus umbes 20 minutit.	- Õppetegevuse kestus on sama nii	

			keelekümblyuses kui ka pilootprojekti rühmades.	
Vahendid	- Toit lindudele.	- Ühes rühmas eri värvides plastiliin ja alused. - Ühes rühmas paber, värvid, pintslid, tops veega. - Ühes rühmas käärid, liim, värviline paber, tavaline valge paber.	- Kõik vahendid on huvitavad.	- Vahendid on erinevad, vastavalt tehtavale tegevusele.
Tegevused	- Õueminekuks riietudes korratakse ka vastavaid väljendeid, näiteks <i>panen mütsi pähe</i>. - Õues jälgitakse linde. Kui mõni lind on lähedal, ütleb õpetaja selle nime. Lapsed kordavad koos õpetajaga, mis linde nad rühmas piltide peal nägid, ja kas samad linnud on ka õues. Seejärel pannakse lindudele toitu linnumajadesse ja vaadatakse, kuidas linnud söövad. - Kui linnud on toidetud, mängivad lapsed koos õpetajaga	- Ühes rühmas voolitakse loomakesi. Venekeelne õpetaja räägib lastele vene keeles, millist looma nad tegema hakkavad ja milline see loom on. Eestikeelne õpetaja kordab koos lastega värve, näiteks näitab plastiliini peale ja lapsed ütlevad, mis värv see on. Samuti näitavad õpetajad lastele, millist kuju peab plastiliinist voolima. - Ühes rühmas joonistatakse lilli, kasutades enda labakäsi. Enne joonistamist näitavad mõlemad	- Kõigis rühmades tehakse huvitavaid ja aktiivseid tegevusi ning õpitakse tegevusega seotult eesti keelt.	

	liikumismängu. Lapsed kõnnivad ringis käed üleval, osa lapsi on ringi sees keskel. Ringi keskele valitud lapsed jooksevad käte alt läbi. Kui õpetaja ütleb <i>käed alla</i>, siis kõik lapsed lasevad käed alla. Need lapsed, kes jäid ringi sisse lõksu, peavad minema koos teiste lastega ringi kõndima. Mängu mängitakse seni, kuni on jäänud ainult üks laps, kes ei ole lõksu jäänud.	õpetajad, mida peab tegema ning kordavad oma keeles reegleid, mida peab töös järgima. Mõlemas keeles korratakse üle ka laua peal olevate värvide nimetused ja nimetatakse materjale, millega joonistatakse ja mille peale joonistatakse (nt <i>pintsel, paber, vesi</i>). Kumbki õpetaja käib alguses ühtede laudade juures ja pärast teiste laudade juures. - Ühes rühmas tehakse aplikatsiooni. Kumbki õpetaja räägib oma keeles üle ohutusreeglid kääridega töötamise kohta. Seejärel räägib venekeelne õpetaja, mis aplikatsiooni lapsed täna teevad. Eestikeelse õpetajaga kordavad lapsed kõikide laua peal olevate esemete nimetusi (<i>käärid, paber, liim</i>). Siis teevad lapsed paberist aplikatsiooni. Õpetajad jälgivad ja vajadusel aitavad. Aplikatsiooni tegemise käigus kordavad lapsed ka geomeetrilisi kujundeid (<i>ovaal, kolmnurk, ring, ruut</i>) ning värve.		

Laste meeleolu ja aktiivsus	- Lapsed jälgivad huviga linde ja igaüks tahab neile toitu panna. - Liikumismängust võtavad kõik lapsed rõõmsalt osa.	- Ühes rühmas jälgivad lapsed õpetajate tegevusi, kuulavad tähelepanelikult ja teevad tegevusi kaasa. Vajadusel küsivad lapsed õpetajalt abi. - Ühes rühmas paluvad lapsed joonistamisel abi ja küsivad lisaküsimusi.	- Lapsed osalevad tegevustes rõõmuga.	- Kahes pilootprojekti tegevuses paluvad lapsed õpetaja abi.
Õpetaja keelekasutus	- Õpetaja räägib lastega eesti keeles. Ka siis, kui lapsed pöörduvad tema poole vene keeles, vastab ta eesti keeles.	- Kõigis rühmades on paralleelselt kasutuses nii vene kui eesti keel. - Eestikeelsed õpetajad räägivad lastega eesti keeles ja venekeelsed õpetajad vene keeles.	- Kõik eestikeelsed õpetajad räägivad lastega eesti keeles.	- Pilootprojekti rühmades on paralleelselt kasutusel kaks keelt: eestikeelne õpetaja räägib eesti keeles ja venekeelne õpetaja vene keeles.
Laste keelekasutus	- Õpetaja poole pöörduvad lapsed enamasti vene keeles. Õpetaja küsimustele vastates oskavad lapsed öelda üksikuid sõnu eesti keeles.	- Kõigis rühmades pöörduvad lapsed eestikeelse õpetaja poole vene keeles. - Kõigis rühmades vastab eestikeelne õpetaja laste küsimustele eesti keeles või palub	- Kõigis rühmades pöörduvad lapsed eestikeelse õpetaja poole ka	

	- Omavahel räägivad lapsed vene keeles.	neil oma lause eesti keeles. korrata. lapsed kordavad (kui oskavad). - Kõigis rühmades suhtlevad lapsed omavahel vene keeles.	enamasti vene keeles. - Õpetaja küsimustele vastavad lapsed eesti keeles (kui oskavad). - Omavahel räägivad lapsed vene keeles.	

5.2.1. Keelekümblusprogrammi ja pilootprojekti “Professionaalne eestikeelne õpetaja vene õppekeele rühmas” tunnivaatluste kokkuvõtlik võrdlus

Nii keelekümblsruühmades kui ka pilootprojekti rühmades on sarnane see, et lastega tegeleb kaks täiskasvanut, kellest üks räägib eesti keeles ja teine vene keeles. Erinev on seejuures aga see, et keelekümblsruühmas on õpetaja eestikeelne ja vene keelt räägib õpetajaabi, siis pilootprojekti rühmades on kaks õpetajat, üks räägib vene keeles ja teine räägib eesti keeles. Hommikuringid toimuvad samas kohas, on umbes sama pikad ja nende läbiviimisel kasutatakse sarnaseid vahendeid.

Õppetegevuste osas on sarnane, et nii keelekümbluses kui ka pilootprojekti rühmades lauldakse või loetakse, räägitakse ilmast, kasutatakse mängulisi tegevusi ning korratakse sõnu õpetaja järgi ja vastatakse õpetaja küsimustele. Erinevusena võib märkida, et keelekümblsruühmades tehakse hommikuringis ka mitmekesisemaid ja kohati keerukamaid tegevusi (nt video vaatamine, kujundite õppimine).

Õpetajate keelekasutuse osas on sarnane, et vähemalt üks õpetaja rühmas räägib lastega peaaegu kogu aeg eesti keeles. Erinev on aga see, et keelekümblsruühmas kasutab eestikeelne õpetaja vahel harva ka vene keelt (kui lapsed ei saa aru või on väga rahutud), pilootprojekti rühmas ei kasuta eestikeelne õpetaja üldse vene keelt. Vene keelt kasutab aga venekeelne õpetaja ja teeb seda sageli. Enamus tegevusi toimub kaks korda (eraldi väikestes rühmades eesti keeles ja vene keeles) või dubleeritult (enne eesti keeles ja siis vene keeles).

Hommikuvõimlemise osas on suurim erinevus see, et pilootprojekti rühmas ei vii eestikeelsed õpetajad hommikuvõimlemist läbi, sest nad ei ole hommikuvõimlemise ajal veel oma tööpäeva alustanud. Hommikuvõimlemise viib alati läbi venekeelne õpetaja. Keelekümblsruühmades viib vaatluste ajal hommikuvõimlemist läbi kaks eestikeelset õpetajat.

Sarnane on see, et nii keelekümblsruühmades kui ka pilootprojekti rühmades toimub hommikusöök rühmaruumis ja lisaks õpetajatele osaleb seal ka venekeelne õpetajaabi. Keelekümbluse ja pilootprojekti erinevus on aga õpetajate arv: kui keelekümbluses on

üks eestikeelne õpetaja, siis pilootprojektirühmas on koos eestikeelne ja venekeelne õpetaja.

Sarnane on see, et nii keelekümlusrühmades kui ka pilootprojektirühmades tutvutakse enne hommikusööki menüüga. Erinevus on aga selles, et keelekümlusrühmades on rohkem näitlikku materjali ja kasutatakse rohkem mängulisi meetodeid.

Õpetajate keelekasutus on kõigis rühmade sarnane. Kõik eestikeelsed õpetajad räägivad lastega eesti keeles. Laste keelekasutus sarnane selles mõttes, et omavahelises suhtluses kasutavad lapsed vene keelt. Erinev on õpetaja poolde pöördumine. Keelekümlusrühmades on ainult eestikeelne õpetaja. Pilootprojektirühmades võivad lapsed valida, kas pöörduda eestikeelse või venekeelse õpetaja poole. Sarnane on aga see, et kõigis rühmades pöörduvad lapsed eestikeelse õpetaja poole siiski enamasti samuti vene keeles, kuid kui õpetaja palub lauset eesti keeles korrata, siis lapsed teevad seda, kui oskavad.

Esimese õppetegevuse juures on erinev õpetajate arv rühmas, keelekümlusrühmades on üks eestikeelne õpetaja, pilootprojekti rühmades on üks eestikeelne õpetaja ja üks venekeelne õpetaja. Erinev on ka õppetegevuste toimumiskoht. Keelekümluses toimub õppetegevus kogu rühmaga koos rühmaruumis. Pilootprojekti rühmades jagatakse rühm aga pooleks ning üks alarühm jääb venekeelse õpetajaga rühmaruumi ja teine alarühm läheb koos eestikeelse õpetajaga magamistuppa. Pärast alarühmad vahetuvad. Õppetöös kasutatavad õppevahendid ja materjalid on sarnased. Nii keelekümlusõpetajad kui ka pilootprojekti õpetajad kasutavad erinevaid mänguasju, digivahendeid, ja pildimaterjale. Üheks erinevuseks on see, et ükski pilootprojekti õpetaja ei kasuta õppetegevuse läbiviimisel töölehti. Sarnane on ka õppetegevuste läbiviimise meetod. Kõik õpetajad kasutavad mängulist meetodit ja palju näitlikku materjali, mille abil kaasavad lapsi mängu ning samaaegselt kasutavad eesti keelt. Ka laste meeleolu ja aktiivsus on sarnased. Nii keelekümlusrühmades kui ka pilootprojekti rühmades on lastel huvitav ja põnev. Nad kuulavad tähelepanelikult õpetaja juttu ja osalevad aktiivselt õppetegevuses.

Õpetajate eesti keele kasutus on erinev. Kui keelekümlusrühmades kasutab õpetaja kogu aeg eesti keelt, siis pilootprojekti rühmades on paralleelselt kasutusel kaks keelt: eesti keel ja vene keel. Lapsed saavad pöörduda nii eestikeelse kui ka venekeelse õpetaja poole.

Sarnane on see, et kõik eestikeelsed õpetajad kasutavad lastega suhtlemisel ainult eesti keelt. Sarnane on ka laste eesti keele kasutus. Nii keelekümbeluse kui ka pilootprojekti rühmades suhtlevad lapsed omavahel vene keeles. Samuti pöörduvad lapsed kõigi õpetajate poole peamiselt vene keeles. Kui eestikeelne õpetaja palub aga öeldut eesti keeles korrata, siis teevad lapsed seda (kui oskavad). Eestikeelse õpetaja küsimustele vastavad lapsed eesti keeles.

Teise õppetegevuse juures on erinev õpetajate arv rühmas, keelekümbelusrühmades on üks eestikeelne õpetaja ja üks venekeelne õpetaja abi, pilootprojekti rühmades on üks eestikeelne õpetaja, üks venekeelne õpetaja ja üks venekeelne õpetaja abi. Sarnane on see, et nii keelekümbeluses kui pilootprojekti rühmas on lastega koos eestikeelne täiskasvanu ja venekeelne täiskasvanu. Erinev on ka õppetegevuste toimumiskoht. Keelekümbeluses toimub õppetegevus õues. Pilootprojekti rühmades toimub õppetegevus suures rühmaruumis laudade taga. Õppetöös kasutatavad õppevahendid ja materjalid on mõlemas rühmades huvitavad. Samas vahendid erinevad vastavalt tehtavale tegevusele. Õppetegevuse kestus on sama nii keelekümbelus kui ka pilootprojekti rühmas. Sarnane on ka õppetegevuste läbiviimise meetod. Kõigis rühmades tehakse huvitavaid ja aktiivseid tegevusi ja õpitakse tegevusega seotult eesti keelt. Ka laste meeleolu ja aktiivsus on sarnased. Nii keelekümbelusrühmades kui ka pilootprojekti rühmades on lastel huvitav ja põnev. Nad kuulavad tähelepanelikult õpetaja juttu ja osalevad aktiivselt ja rõõmuga õppetegevuses. Erinev on see, et kahes pilootprojekti rühmades paluvad lapsed tegevuse käigus õpetaja abi.

Õpetajate eesti keele kasutus on erinev. Kui keelekümbelusrühmades kasutab õpetaja kogu aeg eesti keelt, siis pilootprojekti rühmades on paralleelselt kasutusel kaks keelt: eesti keel ja vene keel. Lapsed saavad pöörduda nii eestikeelse kui ka venekeelse õpetaja poole. Sarnane on see, et kõik eestikeelsed õpetajad kasutavad lastega suhtlemisel ainult eesti keelt. Sarnane on ka laste eesti keele kasutus. Nii keelekümbeluse kui ka pilootprojekti rühmades suhtlevad lapsed omavahel vene keeles. Samuti pöörduvad lapsed kõigi õpetajate poole peamiselt vene keeles. Kui eestikeelne õpetaja palub öelda sama sõna või küsimust eesti keeles, lapsed ütlevad eesti keeles (kui oskavad). Õpetaja küsimustele vastavad lapsed eesti keeles (kui oskavad).

6. Kokkuvõte

Eesti lasteaedades on praegu kasutusel kaks põhilist eesti keele kui teise keele õpetamise viisi: keelekümblus ja pilootprojekt “Professionaalne eestikeelne õpetaja vene õppekeele rühmas”. Keelekümblus on õppeviis, mille korral kasutatakse hariduse andmiseks teist keelt. Seega omandavad õppijad teist keelt muu õppega lõimitult ning on see palju tõhusam kui isoleeritud keeleõpe (Genesee 2005). Eesti keele kui teise keele kümblus on Eesti lasteaedades kasutusel juba paarkümmend aastat. Keelekümbluses osalemine on vabatahtlik. (Keelekümblus) Pilootprojekt “Professionaalne eestikeelne õpetaja vene õppekeele rühmas” toimub lasteaedades viiendat aastat ning selle kaudu on lasteaedadel võimalik võtta venekeelsesse rühma tööle eestikeelne lisaõpetaja (Projekt).

Siinses bakalaureusetöös on võrreldud keelekümblusprogrammi ja pilootprojekti “Professionaalne eestikeelne õpetaja vene õppekeele rühmas” toimumist ühes Ida-Virumaa lasteaias. Bakalaureusetöö eesmärk on selgitada välja keelekümbluse ja pilootprojekti “Professionaalne eestikeelne õpetaja vene õppekeele rühmas” peamised sarnasused ja erinevused ühe lasteaia näitel. Eesmärgist tulenevalt on püstitatud kolm uurimisküsimust:

1. Mille poolest sarnanevad ja mille poolest erinevad keelekümblusprogrammis ja pilootprojekti “Professionaalne eesti keele õpetaja vene õppekeele rühmas” kasutatavad õppetegevused?
2. Mille poolest sarnanevad ja mille poolest erinevad keelekümblusprogrammi ja pilootprojekti “Professionaalne eesti keele õpetaja vene õppekeele rühmas” õpetajate taust ja arvamused oma töö kohta?
3. Mille poolest sarnaneb ja mille poolest erineb keelekümblusprogrammis ja pilootprojekti “Professionaalne eesti keele õpetaja vene õppekeele rühmas” osalevate laste eesti keele kasutamine?

Uurimisküsimustele vastuste leidmiseks on viidud läbi 1) individuaalintervjuud kolme keelekümblusrühmas töötava õpetajaga ja kolme pilootprojekti töötava õpetajaga ning lasteaia õppealajuhatajaga, 2) tunnivaatlused nende õpetajate rühmades. Andmeid on

analüüsitud kvalitatiivselt: andmed on kantud süstemaatilistesse võrdlustabelitesse ning leitud seejärel keelekümbeluse ja pilootprojekti sarnasused ja erinevused. Järgnevalt on esitatud kokkuvõtte uuringu käigus selgunud peamistest sarnasustest ja erinevustest kahe õppeviisi vahel.

Sarnasused

Siinse uuringu tulemused näitavad, et keelekümbelusprogrammi ja pilootprojekti õpetajate taust on üldjoontes sarnane. Kõigil õpetajatel on kõrgharidus (ühel omandamisel). Kõik õpetajad valdavad eesti keelt emakeelena või C1-tasemel. Kummaski programmis on osa õpetajate haridus otseselt seotud lasteaiatööga või eesti keele õpetamisega ning osa õpetajate haridus ei ole lasteaiatöö või eesti keele õpetamisega seotud, kuid on seotud tööga inimestega. Nii keelekümbelusrühma kui ka pilootprogrammi õpetajatest tuli osa lasteaeda tööle ise ja osa kellegi kutse peale. Sarnaselt on kummastki programmist osa õpetajaid osalenud erialastel täienduskoolitusel ja teine osa ei ole sellistel koolitustel osalenud.

Uuringu käigus vaadeldavas rühmas töötamise kogemus on õpetajatel sarnane: nii keelekümbelusprogrammi kui ka pilootprogrammi õpetajad ei ole selles rühmas väga kaua töötanud. Rühmades läbiviidavad õppetegevused on kahe õppeviisi puhul sarnased. Peamised tegevused on hommikuring, hommikuvõimlemine ja erinevad temaatilised tegevused (nt muusika, liikumine, kunst, keskkond). Kõik õpetajad kasutavad õppetegevuste läbiviimiseks sarnaseid vahendeid: pildimaterjale, videomaterjale, töölehti, mänguasju, raamatuid ja digivahendeid. Õpetajad kasutavad ka sarnaseid õppemeetodeid, neist peamine on eesti keele õpetamine läbi mängu. Õpetamisel lähtutakse samadest põhimõtetest, oluline on lapsekeskne õpetamine, laste huvidest lähtumine, eesti keele vastu huvi tekitamine ning laste julgustamine eesti keelt kasutama. Seega järgitakse kummaski programmis kasutuspõhise keeleõppe põhimõtteid (Rannut 2003; Tomasello 2003; Vihman 2018).

Koostöö kolleegidega on kõigil õpetajatel üldiselt sarnane: õpetajad teevad koostööd oma rühma venekeelse õpetajaga, liikumis- ja muusikaõpetajaga ning ka teiste rühmade õpetajatega. Koostöö tähendab peamiselt info vahetamist ja õppematerjalide jagamist.

Juhtkonnaga tehakse samuti koostööd vähemal või suuremal määral: juhtkond suunab õppijaid koolitustele ja toetab igapäevatöös. Kõik õpetajad teevad mõningat koostööd lastevanematega: jagavad neile infot lasteaias toimunud tegevuste kohta.

Nii keelekümluse õpetajad kui ka pilootprojekti õpetajad kasutavad lastega suhtlemisel ainult eesti keelt. Vene keelt kasutatakse vaid äärmuslikes olukordades. Kui lapsed ei saa õpetajast aru, siis sõnastavad õpetajad oma ütluse ümber ning kasutavad pilte, kehakeelt, miimikat jmt. Laste keelekasutus õpetajatega on samuti sarnane. Üldiselt pöörduvad lapsed õpetaja poole vene keeles. Kui õpetaja suunab neid eesti keelt kasutama, siis kasutavad nad eesti keelt (kui oskavad soovitud väljendada). Sarnane on ka see, et kõigis rühmades suhtlevad lapsed omavahel vene keeles. Selline keelekasutus on varasele keeleomandamisele iseloomulik. Alguses kuulavad lapsed keelt ja salvestavad seda, alles seejärel hakkavad ise järk-järgult kasutama (Rannut 2003).

Peaaegu kõik õpetajad nimetavad mõne probleemi eesti keele õpetamisel: mainitakse laste kartust eesti keeles rääkida ning osa laste vähest huvi eesti keele vastu. Nii keelekümluse kui ka pilootprojekti õpetajad näevad aga oma töö tulemusi ja edusamme. Õpetajad tajuvad laste huvi ja soovi eesti keelt kasutada ning laste keelelist arengut. Kõigi õpetajate ja ka õppealajuhataja arvamus keelekümluse ja pilootprojekti kohta on sama: kõik ütlevad, et need programmid on pigem sarnased kui erinevad.

Erinevused

Õpetajate töökogemus lasteaias on veidi erinev: kõige suurem staažiga õpetaja on töötanud lasteaias 14 aastat ja kõige väiksema staažiga õpetaja on kolm kuud. Pilootprojekti õpetajad on keskmiselt veidi väiksema staažiga, mille üheks põhjuseks on ka asjaolu, et pilootprojekt toimub alles neli aastat.

Oluline erinevus on rühmas viibivate õpetajate arvus. Keelekümlusrühmades tegeleb lastega üks eestikeelne õpetaja ja pilootprojekti rühmades on üks eestikeelne õpetaja ja üks venekeelne õpetaja. Teemaatiliste õppetegevuste ajal tegutsevad keelekümlusõpetajad terve rühmaga, pilootprojekti rühm jagatakse aga pooleks, ühe poolega tegeleb venekeelne ja teise poolega eestikeelne õpetaja.

Keelekümbelrühmades kuulavad lapsed terve päeva jooksul õpetajalt peamiselt ainult eesti keelt, pilootprojekti rühmades aga paralleelselt eesti ja vene keelt. Paljud tegevused toimuvad kordamööda eesti ja vene keeles. Kui tegevused toimuvad kogu rühmaga ja eesti keeles ning tundub, et lapsed ei saa eesti keelest aru, siis venekeelne õpetaja tõlgib sageli teksti kohe vene keelde. Seega on laste eestikeelne sisend pilootprogrammi rühmades väiksem kui keelekümbelrühmades. Eestikeelse teksti sage vene keelde tõlkimine on loomuliku keelekeskkonna mõttes ebaloomulik ning võib mõjuda mõningal määral teise keele arengut pidurdavalt. Tõhusaks keeleomandamiseks on oluline autentse ja loomuliku sisendi rohkus (Kitsnik 2018).

Õpetajate ja ka õppealajuhataja arvamus selle kohta, kumba rühma nad lapsevanematele soovitaksid, on mõnevõrra erinev. Keelekümbelõpetajad soovitaksid pigem keelekümbelust ja pilootprojekti õpetajad soovitaksid nii keelekümbelust kui pilootprojekti. Õppealajuhataja soovitaks keelekümbelust, sest selles on pikema aja jooksul välja töötatud süsteem ja metoodika.

Töö piirangud

Töö piiranguks on uuritava materjali väike maht. Uuriti ainult üht lasteaeda, seetõttu ei saa töö tulemuste põhjal teha järeldusi kõigi lasteaedade kohta. Teades aga kummagi programmi ühtseid nõudeid ja metoodikat võib eeldada, et uuritav lasteaed esindab neid õppeviise küllalt täpselt.

Kokkuvõttes võib öelda, et töö käigus uuritud lasteaias on keelekümbelust ja pilootprojekt “Professionaalne eestikeelne õpetaja vene õppekeele rühmas” pigem sarnased kui erinevad. Peamised sarnasused on eesti keele õppimine kasutus põhiselt, lapsekeskselt, toetavalt ja mänguliselt. Peamised erinevused on autentse eestikeelse sisendi suurem maht keelekümbelustprogrammis ja laste osajaline viibimine väiksemas rühmas pilootprojekti.

Summary

Estonian as a second language is taught in kindergartens in Estonia with the help of two approaches: language immersion approach and a pilot project „Qualified Estonian language teacher for Russian speaking groups“. Language immersion method uses second language in educational purposes as a tool which helps students learn integratively both language and subject (Genesee 2005). Estonian language immersion method has been already used in kindergartens in Estonia for twenty years (Keelekümblus). Pilot project „Qualified Estonian language teacher for Russian speaking groups“ has been used in kindergartens for five years. By means of that pilot project it is possible to hire Estonian speaking teacher to a kindergarten in Russian speaking group. (Projekt)

This paper focuses on comparing language immersion programmes and pilot project „Qualified Estonian language teacher for Russian speaking groups“ on the example of one kindergarten in Ida-Virumaa. This paper is aimed at finding main similarities and main differences between these two approaches in teaching activities, teachers' backgrounds and opinions, as well as children's Estonian language usage. The research was done by 1) conducting an interview with three teachers from language immersion group and three teachers from pilot project, kindergarten head teacher was also interviewed; 2) lessons' observation in groups. The data was analysed qualitatively.

There are many similarities found while comparing two approaches. Firstly, teacher's background is similar: they have higher education, and they speak Estonian language either on C1 level or as a mother tongue. Part of the teachers specialized either in pre-school teaching or Estonian language teaching, meanwhile another part of the teachers obtained their higher education in a different field, however connected with communication with people. The part of teachers has attended further teacher training, meanwhile part of them has not.

As for teaching activities they are also similar in groups with two different approaches. Main activities are morning circle, morning exercise and different activities based on

some subjects like music, PE, art, environment. All the teacher used similar tools: pictures, videos, worksheets, toys, books, and digital tools. Teachers used similar teaching methods: the main was teaching Estonian through game-based learning approach. Teaching was based on similar principles: student-centred approach, taking students' interests into account, developing interest in Estonian language, and encouraging children to use Estonian language. In addition to it, both programmes were following usage-based language learning principles (Rannut 2003; Tomasello 2003; Vihman 2018). All the teachers were cooperating with Russian speaking teachers, PE and music teachers and other groups teachers. Cooperation was maintained between kindergarten head teacher and parents.

Language immersion teachers as well as pilot project teachers used only Estonian language for communication purposes with children. However, children usually appealed to teachers using Russian language. If teacher could make children speak Estonian, children used Estonian in case they knew how to express their request. Children used Russian language for personal communication in all groups. Both language immersion teachers and pilot project teachers have noticed children's interest and will in using Estonian language as well as children's language development. According to kindergarten teachers and head teacher, language immersion and pilot project approaches are more similar than different.

There are few differences found while comparing two approaches. Important difference was in teachers' number per group. One Estonian speaking teacher was engaged in activities with children in language immersion group, meanwhile one Estonian speaking teacher and one Russian speaking teacher were involved in teaching process in pilot project groups. During subject-based learning teachers in immersion groups interacted with the whole group, when in pilot project groups children were divided into two groups. One group was led by Russian speaking teacher, another by Estonian speaking teacher.

Children from immersion language groups talked more to teachers in Estonian language, meanwhile in pilot project groups children used both Russian and Estonian languages.

Thus, could be concluded that children from pilot project group had less Estonian language input. It can potentially result in their Estonian language development delay comparing to language immersion groups, however it was not the case of that research (Kitsnik 2018).

In conclusion, this study shows that kindergarten programmes of language immersion and pilot project „Qualified Estonian language teacher for Russian speaking groups“ share more similarities. The main similarities are found in usage-based approach, student-centred approach, game-based approach and supportive way of teaching. The main differences are found in the higher amount of Estonian language authentic input in language immersion groups and in dividing children into groups in pilot project.

Kasutatud kirjandus

Argus, Reili; Bauer, Annika 2020. Muutevormide ilmumine eesti keelt esimese keelena omandavate laste kõnesse. *Philologia Estonica Tallinnensis*, 5, 17-57.

Argus jt 2021 =Argus, Reili, Rüütmaa, Tiina, Verschik, Anna 2021. Mitmekeelsus, esimese ja teise keele omandamine. Peamistest teooriatest, uuringutulemustest ja õpetamismeetoditest. Tallinna Ülikool

https://www.hm.ee/sites/default/files/kirjandusulevaade_pikem_variant_14.01.2021.pdf.

Vaadatud 31.05.2022.

Eslon jt 2021 = Eslon, Pille; Kaivapalu, Annekatrin; Õim, Katre; Kitsnik, Mare; Gaitšenja, Olga; Allkivi-Metsoja, Kais 2021. Eesti keele oskuse arenemine ja arendamine. Tallinn: EKSA

Genesee, Fred 2005. Ülevaade õpetajatele, koolijuhtidele ja lastevanematele. – Keelekümbluse käsiraamat. Tallinn,

<https://paehkk.files.wordpress.com/2013/10/keelekumbluskasiraamat.pdf>. Vaadatud

31.05.2022.

Hallap, Merit; Padrik, Marika 2019. Simultaanse kakskeelsusega 3- ja 4-aastaste laste grammatilised oskused eesti keeles. Eesti Rakenduslingvistika Ühingu aastaraamat

Kebbinau Maire; Aja Urve 2013. Õppimine ja õpetamine mitmekultuurilises õpikeskkonnas: Keelekümblusprogrammi näitel (Koost Kukk, Airi).

Kitsnik, Mare 2018. Iga asi omal ajal: eesti keele B1- ja B2-taseme verbikonstruktsioonid keeleoskuse arengu näitajana. Doktoritöö. Tallinn: Tallinna Ülikool.

Krashen, Stephen 1982. Principles and Practice in Second Language Acquisition. University of Southern California.

Kulderknup, Ene 2009. Õppe- ja kasvatustegevuse korraldus. Tallinn: OÜ Greif.

Lepik jt 2014 = Lepik, Krista, Harro-Loit, Halliki, Kello, Katrin, Linno, Merle, Selg, Marju, Strömpl, Judit 2014. Intervjuu, <https://samm.ut.ee/intervjuu>. Vaadatud 31.05.2022.

Little, Olga 2005. Suulise keeleoskuse arendamine, <https://paehkk.files.wordpress.com/2013/10/keelekumbluskasiraamat.pdf>. Vaadatud 31.05.2022.

Mehisto, Peeter 2011. Navigating management and pedagogical complexities in bilingual education: An Estonian case study (Doctoral dissertation). London: University of London.

Mehisto jt = Mehisto, Peeter, Marsh David, Frigols Martin, María Jesus, Võlli Kai, Asser Hiie 2010. „Lõimitud aine- ja keeleõpe“. Integratsiooni ja Migratsiooni Sihtasutus Meie Inimesed. Tallinn

Nugin, Kristina 2013. Üldõpetuse rakendamine lasteaias. Tartu: Atlex Kirjastus.

Pilootprojekt ... = Pilootprojekt “Professionaalne eestikeelne õpetaja vene õppekeele rühmas” TRU20124. Küsitluste kokkuvõte 2021. https://www.hm.ee/sites/default/files/tro21124_raport_2020_kusitluste_kokkuvote.pdf. Vaadatud 31.05.2022.

Platonova, Viktoria 2013. Keelekümbluse mõju teise keele õppele alushariduses. Bakalaureusetöö. Tartu: Tartu Ülikool.

Rannut, Ülle 2000. Varane eesti keele kumblus ja eesti keel kui teine keel 1. klassis : õpetaja meelespea: projekti "Keelekumblus kui integratsiooni võti" väljaanne. Tallinn: Eesti Haridusministeerium.

Rannut, Ülle 2003. Mitteverbaalsed strateegiad ja keeleline rikastamine teise keele õppes:metoodikavihik eesti keele kui teise keele õpetajale. Tallinn: Tallinna Pedagoogikaülikooli Kirjastus.

Rannut, Ülle 2004. Kuidas keeles kümmeldakse. – Oma keel 1, 28-33.

Rannut, Ülle 2005. Keelekeskkonna mõju vene õpilaste eesti keele omandamisele ja integratsioonile Eestis. Tallinn: TLÜ kirjastus.

Ross jt = Ross, Ly, Õun, Tiia, Tuul, Maire 2013. Lapsest lähtumine üldõpetuse alusena. – Üldõpetuse rakendamine lasteaias. Koost. Kristina Nugin. Tartu: Atlex Kirjastus, 11-39.

Samulina, Natalja 2021. Kahesuunaline keelekümbelus kui üks mitmekeelse hariduse vorme ja lasteaialaste vanemate arvamused mitmekeelse hariduse ning teisest kultuurist või rahvusest või teise emakeelega õpilaste kohta. Magistritöö. Tartu: Tartu Ülikool.

Tomasello, Michael 2003. *Constructing a language: A usage-based theory of language acquisition.* Harvard University Press.

Tuuling, Lehte 2013. Õuesõpe- lõimitud aktiivse õppimise parim viis. – Üldõpetuse rakendamine lasteaias. Koost. Kristina Nugin. Tartu: Atlex Kirjastus, 97-121.

Vihalemm, Triin 2014. Vaatlus, <https://samm.ut.ee/vaatlus>. Vaadatud 31.05.2022.

Vihman, Virve-Anneli 2018. Pilk laste keeleomandamisele: teoreetilistest alustest ja kvantitatiivsetest lähenemistest. Keel ja Kirjandus.

Vihman, Virve-Anneli 2019. Meie lapsel mitu keelt: abiks mitmekeelse lapse vanemale. Kirjastaja: Haridus- ja Teadusministeerium.

Veebiallikad

Keelekümbelus. <https://harno.ee/keelekumblus> <https://harno.ee/eestikeelne-opetaja-haridusasutuses>. Vaadatud 31.05.2022.

Koolieelse... = Koolieelse lasteasutuse riiklik õppekava. <https://www.riigiteataja.ee/akt/13351772>. Vaadatud 31.05.2022.

Projekt = **Projekt "Eestikeelne õpetaja haridusasutuses"**, <https://harno.ee/eestikeelne-opetaja-haridusasutuses>. Vaadatud 31.05.2022.

Lisa 1. Õppealajuhataja intervjuu küsimused

1. Kui kaua on teie lasteaias töötanud keelekümblsruhmad ja kui kaua pilootprojektirühmad? Kui palju on teie lasteaias keelekümblsruhmi ja kui palju pilootprojekti rühmi? Kui vanad lapsed õpivad keelekümblsruhmades ja kui vanad pilootprojektirühmades?
2. Kuidas te olete leidnud õpetajad keelekümblsruhmadesse? Mida te olete arvestanud õpetajate töölevõtmisel (haridus, kogemus, keeleoskus, vanus, iseloom, ...)? Kui paljudel õpetajatel on vastav erialane haridus? Kas õpetajad osalevad erialastel täienduskoolitustel? Kuidas olete õpetajatega rahul?
3. Kuidas te olete leidnud õpetajad pilootprojekti rühmadesse? Mida te olete arvestanud õpetajate töölevõtmisel (haridus, kogemus, keeleoskus, vanus, iseloom, ...)? Kui paljudel õpetajatel on vastav erialane haridus? Kas õpetajad osalevad erialastel täienduskoolitustel? Kuidas olete õpetajatega rahul?
4. Mis on keelekümbluse peamised põhimõtted, meetodid ja õppematerjalid teie lasteaias?
5. Mis on pilootprojekti peamised põhimõtted, meetodid ja õppematerjalid teie lasteaias?
6. Mis on teie arvates keelekümbluse ja pilootprojekti peamised sarnasused ja peamised erinevused? Kumb meetod on teie arvates efektiivsem?
7. Mille järgi lapsevanemad otsustavad, kumba rühma oma laps panna?
8. Millised on teie tulevikuplaanid keelekümbluse ja pilootprojekti osas?

Lisa 2. Õpetajate intervjuu küsimused

Taustaküsimused

1. Kui kaua te olete töötanud lasteaias? Kui kaua olete töötanud just selles rühmas?
2. Kus ja kellena te veel olete töötanud? Miks valisite just praeguse ameti? Miks valisite keelekümbelse / pilootprojekti rühma?
3. Mis haridus teil on? Mis on teie emakeel? Kas olete läbinud spetsiaalseid koolitusi töötamiseks keelekümbelse / pilootprojekti rühmas? Mis koolitused need olid?

Õpetegevused

4. Kirjeldage palun oma tööpäeva. Mida te lastega päeva jooksul teete? (Põhitegevused)
5. Mis tegevused lastele meeldivad lastele kõige rohkem? Miks?

Eesti keel

6. Kas te räägite lastega kogu aeg eesti keeles? Kas lapsed saavad kõigest aru? Kas te kasutate vahel ka vene keelt? Millal ja miks?
7. Mis keeles räägivad lapsed teiega? Kas nad tahavad eesti keeles rääkida?
8. Mis keeles räägivad lapsed omavahel?

Õppemeetodid ja õpetamispõhimõtted

9. Milliseid õppematerjale ja õppevahendeid kasutate? Millised on head õppematerjalid ja õppevahendeid?
10. Milliseid meetodeid te kasutate õpetegevuses? Mis on teie arvates kõige efektiivsemad meetodid?
11. Millistest põhimõtetest te õpetamisel lähtute?

Koostöö

12. Kas teete koostööd teiste õpetajatega? Kuidas?
13. Kuidas toetab teid juhtkond?
14. Millised eesti keele õpet toetavad tegevused toimuvad lasteaias veel?
15. Kas teete koostööd lapsevanematega? Kuidas?

Probleemid ja edusammud

16. Kas eesti keele õpetamisel on olnud ka mingeid probleeme? Mis probleemid need on? Kuidas te olete neid lahendanud?
17. Mis läheb eesti keele õpetamisel hästi?

Keelekümluse ja pilootprojekti võrdlus

18. Kas keelekümlus ja pilootprojekt on teie arvates pigem sarnased või pigem erinevad?
19. Mis on teie arvates keelekümluse ja pilootprojekti põhilised sarnasused?
20. Mis on teie arvates keelekümluse ja pilootprojekti põhilised erinevused?
21. Kumba rühma te lapsevanematele soovitaksite? Miks?

Lisa 3. Tunnivaatlusleht

Kellaeg	Tegevus	Ruum, vahendid, materjalid	Mida teeb õpetaja	Mida teevad lapsed	Õpetaja keelekasutus	Laste keelekasutus

Lihtlitsents lõputöö reprodutseerimiseks ja üldsusele kättesaadavaks tegemiseks

Mina, Anna Semenas,

1. annan Tartu Ülikoolile tasuta loa (lihtlitsentsi) minu loodud teose

„Eesti keele kui teise keele õpetamine lasteaias: keelekümblyuse ja pilootprojekti
“professionaalne eesti keele õpetaja vene õppekeele rühmas” võrdlus,

mille juhendaja on Mare Kitsnik,

reprodutseerimiseks eesmärgiga seda säilitada, sealhulgas lisada digitaalarhiivi DSpace kuni autoriõiguse kehtivuse lõppemiseni.

2. Annan Tartu Ülikoolile loa teha punktis 1 nimetatud teos üldsusele kättesaadavaks Tartu Ülikooli veebikeskkonna, sealhulgas digitaalarhiivi DSpace kaudu Creative Commons'i litsentsiga CC BY NC ND 3.0, mis lubab autorile viidates teost reprodutseerida, levitada ja üldsusele suunata ning keelab luua tuletatud teost ja kasutada teost ärieesmärgil, kuni autoriõiguse kehtivuse lõppemiseni.

3. Olen teadlik, et punktides 1 ja 2 nimetatud õigused jäävad alles ka autorile.

4. Kinnitan, et lihtlitsentsi andmisega ei riku ma teiste isikute intellektuaalomandi ega isikuandmete kaitse õigusaktidest tulenevaid õigusi.

Anna Semenas

29.05.2022